

Çevreme Duyarlıyım
Değerlerime Sahip Çıkıyorum

ÖĞRETMEN Kılavuzu

Ekim
2023

Değerler

► Edep

► Saygı

► Nezaket

Genel Yayın Yönetmeni

Dr. Ahmet İŞLEYEN

Yayın Koordinatörü

Dr. Yusuf AKBAŞ

Editör

İshak AŞAR

Proje Danışmanları

Dr. Ali GÜL

Mehmet GÜVEN

Abdulaziz GÜVEN

Ölçme ve Değerlendirme

Nuray UĞURLUOĞLU

Dijital İçerik

Ahmet GEZER

Kapak ve İç Tasarım

Sami ÇELİK

Hakan ÖZTÜRK

Resimleme

Serdar DEMİRCAN

Emeği Geçenler

Kayseri Valiliği Erva Projesi kıymetli komisyonundan Zehra ATAK, Esra BALABAN, Sadi ÖZMEN, Halil ÖZTÜRK, Hayriye ÖZMEŞE, Mustafa BALABAN, Filiz YALÇIN, Esra KUŞKAYA'ya, Diyanet İşleri Başkanlığı'ndan Fatih TUNÇ, Aziz ATEŞ, Sevda BAYRAK, Ayşe KAYA, Meryem BAHADIR'a ve Din Öğretimi Genel Müdürlüğü'nden Sevim KANAT, Sultan KAYNARCA, Pınar USTA DOĞAN ve Suna AKKURT'a katkılarından dolayı teşekkür ederiz.

Her hakkı saklıdır ve Milli Eğitim Bakanlığına aittir. Kitabın metin, soru ve şekilleri kısmen de olsa hiçbir surette alınıp yayımlanamaz.

İÇİNDEKİLER

FASİKÜL HAKKINDA	4
ETKİNLİKLER UYGULANIRKEN NELERE DİKKAT EDİLMELİ	5
GRUP OLUŞTURMADA ALTERNATİF ÖNERİLER	6
ETKİNLİK HAZIRLAYICIYA VE UYGULAYICIYA NOTLAR	8
ETKİNLİK UYGULAMA REHBERİ	9
HAZIRLANALIM.....	9
KARAR VERELİM.....	9
TEŞVİK EDELİM.....	10
ZENGİNLEŞTİRELİM.....	10
KONTROL EDELİM.....	10

BİRİNCİ HAFTA

HEDEFİNİ BELİRLE.....	12
HANGİ FAALİYETLERİ YAPACAĞINI BELİRLE.....	13
ÖĞRENCİYİ TEŞVİK ET.....	19
MESAJINI GÜÇLENDİR.....	22
HEDEFİN NERESİNDE OLDUĞUNU KONTROL ET.....	22

İKİNCİ HAFTA

HEDEFİNİ BELİRLE.....	24
HANGİ FAALİYETLERİ YAPACAĞINI BELİRLE.....	25
ÖĞRENCİYİ TEŞVİK ET.....	30
MESAJINI GÜÇLENDİR.....	32
HEDEFİN NERESİNDE OLDUĞUNU KONTROL ET.....	33

ÜÇÜNCÜ HAFTA

HEDEFİNİ BELİRLE.....	34
HANGİ FAALİYETLERİ YAPACAĞINI BELİRLE.....	35
ÖĞRENCİYİ TEŞVİK ET.....	41
MESAJINI GÜÇLENDİR.....	43
HEDEFİN NERESİNDE OLDUĞUNU KONTROL ET.....	44

DÖRDÜNCÜ HAFTA

HEDEFİNİ BELİRLE.....	45
HANGİ FAALİYETLERİ YAPACAĞINI BELİRLE.....	46
ÖĞRENCİYİ TEŞVİK ET.....	53
MESAJINI GÜÇLENDİR.....	56
HEDEFİN NERESİNDE OLDUĞUNU KONTROL ET.....	57

EDEP-SAYGI-NEZAKET DEĞERİ ÖN TEST DEĞERLENDİRME ÖLÇEĞİ	58
EDEP-SAYGI-NEZAKET DEĞERİ SON TEST DEĞERLENDİRME ÖLÇEĞİ	59
VELİ DESTEK MEKTUBU.....	61
EDEP-SAYGI-NEZAKETSÖZLÜĞÜ.....	63

FASİKÜL HAKKINDA

İnsanı diğer tüm canlılardan ayıran temel özelliklerin başında edep, saygı ve nezaket gelir. Arapça “edb” kökünden gelen edep kelimesi, “ziyafete davet etmek, iyi tutum, incelik, kibarlık, hayranlık ve takdir” anlamlarında kullanılmıştır, edebiyat da bu kelimeden türetilmiştir.

İnsanlar; ruhunu hissettiklerini, umutlarını, aşklarını, özlemlerini, dertlerini, acılarını edebiyat sayesinde etkili olarak yansıtabilmiştir.

Edep duygusuna saygıyı ve nezaketi ekleyerek insanlar, manevi anlamda en yüce makamlara ulaşabilmiş, kendilerinden sonra gelecek kuşaklara rehberlik etmiştir.

Edebâli, Hoca Ahmet Yesevî, Yunus Emre, Mevlana, Hacı Bektaş Veli gibi yüzlerce değerimiz bu toplumun en karanlık dönemlerinde ışık olmuş, yol göstermiştir.

İşte biz öğretmenler de “Okul!” (İkra!) emriyle öğrencilerimize okumanın, yazmanın yanında benliklerini besleyecek, onları hayata hazırlayacak, edepli olmayı, saygı göstermeyi ve nezaketli davranmayı öğretmenlerin sonsuz çabası içinde olmuşuz.

Edep, saygı ve nezaket değerini içeren fasikülümüz, öğrencilerine değer eğitimi verme çabasında olan Değerler Kulübü temsilci öğretmenleri ve eğiticiler için rehber olarak hazırlanan içeriklerden oluşmaktadır.

Bu fasikülde okul alanı içerisinde (sınıfta, bahçede, koridorlarda) yapılabilecek okul dışı (okul çevresinde, mahalle aralarında, sokakta, yakın ve uzak çevre gibi) ÇEDES uygulama mekanlarının tamamında rahatlıkla uygulanabilecek aileyi ve çevreyi sürece dahil ederek eğitici rehberliğinde kazanıma ulaştıracak etkinlik örneklerine yer verilmeye çalışılmıştır.

Fasikül çalışmasında temel eğitim ve orta öğretim düzeyindeki öğrencilere yönelik Talim ve Terbiye Kurulu tarafından yayımlanan öğretim programlarında yer verilen “kök değerler” ve bu değerlerin genel ve özel kazanımları incelenerek kazanımlar oluşturulmuştur.

Öğrencilerin milli, manevi, ahlaki değerleri özümseyebilmesi ve hayatına yansıtabilmesi hedeflenerek;

- Doğruyu-yanlış, iyiyi-kötüyü, güzeli-çirkini, ahlaki olanı ve olmayanı, kutsal kabul edilen kültürel ve toplumsal normlara uygun olanı ve olmayanı, evrensel değerlere uygun olanı ve olmayanı bilme ve ayırt etme düzeyi,
- Karşılaştığı seçenekler arasında doğruyu, iyiyi, güzeli ve ahlaki olanı, kültürel ve toplumsal normlara uygun olanı isteme ve tercih etme düzeyi,
- Tercihleri doğrultusunda doğru, iyi, güzel, ahlaki ve kutsal normlara uygun olanı yaparak kişilik ve karaktere dönüştürme düzeyi dikkate alınarak organize edilmiştir.

Etkinliklerin içerik ve kurgu tasarımları, eğitim programlarında ön plana çıkan beceri temelli ve öğrenci merkezli eğitim paradigmaların öngörülerini doğrultusunda yapılmıştır. Öğrencilerin birbirleriyle iş birliği yapabilmeleri, etkin ve aktif öğrenme gerçekleştirebilmeleri, öğrenme stillerini ve bireysel farklılıklarını keşfedebilmeleri için farklı öğretim yöntem ve teknikleri kullanılmaya çalışılmıştır. Etkinlikler, araştırmayı teşvik eden, doğruya ulaşmak için sorular soran, duygudaşlık kurabilmek için canlandırma ve drama etkinlikleri gerçekleştiren, üretmeye ve paylaşmaya teşvik eden yeterlilikler taşımaktadır.

Etkinlikler; eğitimcilerin, akranların, aile bireylerinin, yakın ve uzak çevrenin rehber ve model olmaları durumu göz önüne alınarak okul içinde ve dışında, özel hayatında ve toplum içerisinde öz disiplinle ölçülü, dengeli, duyarlı ve değerlerine sahip çıkıp koruyacak seviyeye taşınması anlayışıyla hazırlanmıştır.

Etkinlikler; yakından uzağa ilkesi ile çocuğun fiziksel, ruhsal ve duygusal gelişimini tamamlayacak, ailesi, arkadaşları, yakın ve uzak çevresi, içinde yaşadığı toplum, ülkesi ve dünyayla ilişkisi üzerinden farklılıkları dikkate alan, insani ve evrensel değer ve beceri eğitimi vermeyi hedeflemektedir. Bu yönüyle kapsayıcı ve bütünleştirici özellik taşımaktadır.

Etkinliklerin her biri; her sınıf düzeyine, her yaş grubuna ve aynı öğrenme ortamında farklı beklentileri ve farklı geçmiş yaşantıları olan öğrencilere uygun olamaz. Bu nedenle etkinliklerde sınıf düzeyi, yaş aralığı ve hazır bulunuşluluk seviyesi gibi belirleyici, ayırt edici ve niteleyici unsurlar özellikle belirtilmemiş olup, bu konudaki tercih ve inisiyatif temsilci öğretmene ve eğitime bırakılmıştır. Eğitici, etkinlik seçimlerinde hedef kitlenin sınıf düzeyini, yaşını, hazır bulunuşluluk seviyesini, çevrenin koşullarını, uygulama mekanının imkanlarını, hedef kitlenin ihtiyaçlarını ve beklentilerini dikkate almalıdır.

ETKİNLİKLER UYGULANIRKEN DİKKAT EDİLECEK HUSUSLAR

1. Etkinlikler uygulanırken gelişim ve eğitim psikolojisi ile öğretim yöntem ve tekniklerinin tüm ilkeleri göz önünde bulundurulmalıdır.
2. Etkinliklerin kurumlar arası iş birliği ve ziyaret gerektirdiği durumlarda yasal izinler ve resmi prosedürler eğitici tarafından etkinlik öncesinde tamamlanmalıdır.
3. Önceden hazırlık yapılması gereken durumlarda, planlanan etkinliklerle ilgili paydaşlar (ÇEDES uygulama mekanlarındaki ilgili personeller, öğrenciler veya aileler) bilgilendirilmeli, ortamın ya da etkinliklerin hazırlanabilmesi için yeterli süre verilmelidir.
4. Velilerin gerçekleştirilecek etkinlikler ile ilgili yanlış ve eksik bilgileri ya da önyargıları olabilir. Böyle durumlarda, sadece öğrenciyi bilgilendirmek bazen öğrenci ve ailesi arasında çatışmalara yol açabilir. Bu nedenle öğrencilerle yapılan faaliyetler ve öğrencilere verilen görevlerle ilgili öğrenci velilerini de bilgilendirerek onları da sürecin bir parçası kılmak önem arz etmektedir.
5. Öğrencilerle bir araya gelmeden önce etkinlikle ilgili planlama yapılmalı, malzeme gerektiren etkinlikler varsa malzemeler temin edilerek uygulama mekanına hazırlıklı gidilmelidir.
6. Etkinlikler ve kazanımlar planlama yapılmadan önce mutlaka okunmalı, gerekiyorsa öğrenci seviyesi ve süre de dikkate alınarak etkinlikler geliştirilmeli, çeşitlendirilmeli, yeniden kurgulanmalı veya değiştirilmelidir.
7. Etkinlikler esnasında öğrencilere rol ve görev verilmelidir. Verilen görevler, onların özgüvenlerini geliştireceği gibi sorumluluk bilinci kazanmalarında da itici güç olacaktır. Ancak, öğrencilere görev verilirken emredici bir üsluptan kaçınılmalı, eğlenerek öğrenebileceği ve gönüllü olarak aktif rol alacağı bir ortam öğrenciyi sunulmalıdır.

8. Etkinliklerin uygulanması sırasında karşılıklı saygı, sevgi, hoşgörü iklimi oluşturulmasına dikkat edilmeli; öğrencilerin öğrenme ortamında küçük düşme, yanlış cevap verme gibi kaygıları olmadan, çekinmeden kendilerini ifade edebilecekleri, rahat ve güvende hissedebilecekleri bir ortam oluşturulmalıdır.
9. Öğrencilerle etkileşim süreçlerinde, öğrenci paylaşımlarına ilişkin yorumların yapıcı olmasına dikkat edilmeli ve etkinlikler sırasında aynı yapıcı tutumun öğrenciler tarafından birbirlerine karşı sergilenmesine de özen gösterilmelidir.
10. Öğrencilerle iletişim kurarken gelişimsel özellikleri iyi analiz edilmeli, hassas süreçler içerisinde olabilecekleri, duygu, düşünce ve davranışlarında dalgalanmalar yaşayabilecekleri dikkate alınmalı, öğretmenin bu durumları olgunlukla karşılaması, bilginin, becerinin, değer ve tutumun topluma gençlerle aktarılacağı unutulmamalıdır. Öğrencilere bulundukları yaş dönemine uygun olarak formasyonel davranılmalı ve doğabilecek problemler öngörülerek gerekli önlemler alınmalıdır.
11. ÇEDES faaliyetlerine katılan ancak etkinliklere katılmak istemeyen, hiç söz almayan öğrenciler de olabilir. Bu öğrenciler, gönüllülük ilkesi göz önünde bulundurularak yüreklendirilmeli ve desteklenmelidir. Her etkinlikte, her çalışmada sürekli öne çıkmak isteyen, kimseye fırsat vermek istemeyen öğrenciler de olabilir. Bu öğrenciler de incitilmeden, hevesleri kırılmadan diğer arkadaşlarına da fırsat vermesi için yönlendirilmelidir.
12. Etkinlikler sırasında öğrencilerin özel bir durum yaşadığı fark edildiğinde bu durum kalabalık arkadaş ortamında çözülmeye çalışılmamalıdır. Öğrenciyle özel olarak görüşmeli ve gerekirse öğrencinin de onayı ile aile ve okul rehber öğretmenleri konu ile ilgili bilgilendirilmeli, destek istenmelidir.
13. Katılımcı sayısının yapılması planlanan etkinlik için fazla olduğu durumlarda öğrenciler iki, üç veya dört gruba bölünmelidir.
14. Gruplara ayrılarak gerçekleştirilecek etkinliklerde, etkinliğin gerektirdiği özel şartlar da dikkate alınarak grupların her seferinde aynı olmamasına ve farklı kişilerden oluşmasına dikkat edilmelidir.

GRUP OLUŞTURMADA ALTERNATİF ÖNERİLER

Yapılacak etkinliklerde grup oluşturma ihtiyacı olduğunda her seferinde ilgi çekici, eğlendirici farklı bir yöntem kullanmak, öğrencinin ilgisini artıracak gibi aynı zamanda yapacağı etkinliğe hazırlanırken de eğlenmesine, aktif olmasına, problem çözme becerisini geliştirmesine imkân tanıyacaktır. Gruplama yapılırken sayı, beceri, gelişim özellikleri gibi yönlerden birbirlerine denk gruplar oluşturulmasına dikkat edilmelidir.

Alternatif grup oluşturma örnekleri

- Cinsiyet ve yaş gibi ortak bazı özelliklere göre grup yapılabilir. Kızlar bir grup, erkekler başka bir grup olarak etkinliklere katılabilir.
- Tek sıra yapıp sayma yöntemi kullanılabilir. Tek rakamlar bir grup, çift rakamlar başka bir grup yapılabilir.
- Öğrenci listesinden rastlantısal olarak grup üyeleri seçilebilir.

Çevreme Duyarlıyım, Değerlerime Sahip Çıkıyorum

- İki öğrenci, öğretmen tarafından seçilir. Grup üyelerini belirleme görevi, o öğrencilere verilir ve sırayla her öğrenci kendi grubuna üye seçiminde bulunabilir.
- Öğrenci isimlerinin alfabetik sırasına göre grup oluşturulabilir.
- Örneğin; ismi, “k” harfi ve sonrasındaki harfle başlayanlar bir gruba; ismi, “j” harfi ve öncesindeki harflerle başlayanlar diğer gruba ayrılabilir. Üye sayıları denk gelmiyorsa harfler değiştirilebilir.
- Bunların dışında ayakkabı türü, rengi, numarası vb. ile gruplar oluşturulabilir.
- Yine, çocukların kendi aralarında uyguladığı ebe belirleme yöntemlerinde olduğu gibi tekerlemelerle sayışma, ayak boyu ile kesişme gibi yöntemler de kullanılabilir. Grup oluştururken öğrencilerin kendi gruplarını oluşturmalarına, grup dağılımlarındaki dengeleri de gözeterek imkan vermek mümkündür.
- Birden fazla gruba yapılabilecek etkinliklerde, öğrencilere doğum tarihleri sorularak, doğum tarihleri ilkbahar ayları arasında olanlar bir grup, yaz ayları arasında olanlar bir grup, sonbahar ayları arasında olanlar bir grup, kış ayları arasında olanlar da diğer bir grup olmak üzere gruplara ayrılabilir (İhtiyaç duyulan grup sayısına göre mevsimler değil de aylar kullanılarak grup sayısı azaltılıp çoğaltılabilir.).
- Öğrenci sayısına denk gelecek sayıda, ihtiyaç duyulan grup sayısı kadar renkli kağıt, (Beş gruba ihtiyaç duyuluyorsa beş farklı renk kağıt) bir kutuya konulabilir. Her öğrencinin kutudan bir kağıt çekmesi ve kağıtların renklerine göre gruplara ayrılması sağlanabilir.
- Öğrencilerin ilk isimlerindeki harf sayısına göre gruplara ayrılabilir. İsminde dört harf olanlar bir grup, beş harf olanlar bir grup, altı harf olanlar bir grup şeklinde oluşturulabilir.
- İçi görünmeyen bir kutuya, ayrılacak grup sayısı kadar farklı renkte ve aynı sayıda pet şişe kapağı atılır. Öğrencilerden içlerine bakmadan birer kapak çekmeleri istenir. Aynı renkte kapak çeken öğrenciler aynı grupta olacak şekilde öğrenciler gruplara ayrılabilir.
- Öğrencilerden bir kâğıda kimseye göstermeden 0-100 arası bir rakam yazmaları istenir. İstenen sayıda gruba göre 0-20 arası rakam yazanlar bir grup, 21-40 arası yazanlar bir grup, 41-60 arası yazanlar bir grup şeklinde gruplar oluşturulabilir.
- Oluşturulması planlanan grup sayısı kadar farklı boyutlarda çubuk, öğrenci sayısı kadar hazırlanır ve bir bardağa konulur. Öğrencilerden birer çubuk almaları istenir ve çubukların boylarına göre öğrenciler, gruplara ayrılabilir.
- Öğrenciler destekledikleri futbol takımlarına ya da sevdikleri renklere göre gruplara ayrılabilir.

ETKİNLİK HAZIRLAYICIYA VE UYGULAYICIYA NOTLAR

Değerli eğitici,

Projemiz kapsamında hedeflenen kazanımlara öğrencilerimizi ulaştırmada sizlerin gayreti, emeği, fedakârlığı ve örnek olmanız çok önemlidir. Sizlerin mesleki bilgi, birikim, tecrübe ve donanımınıza güveniyoruz.

Uzman ekibimizle hazırladığımız bu çalışmayı, sizlere ulaştırarak yanınızda olduğumuzu hissettirmek, etkili ve zengin içerik örnekleriyle sizleri desteklemek istiyoruz. Her ne kadar bizler sizlerin işini kolaylaştırmak için çabalasak da sahada gelişen durumların her birine hâkim olamayacağımız gerçeğini de sürekli hatırimızda tutuyor, sizlerin görüş, fikir ve önerilerine ihtiyaç duyuyoruz. Örnek olarak sunduğumuz etkinliklerin içerik ve yönergelerini öğrencilerinizin ihtiyacı, yaşadığınız bölgenin imkanları doğrultusunda esnetme, geliştirme, uyarlama ve yeniden düzenleme ya da yeni fikirler doğrultusunda etkinlik veya içerik üretmek durumunda kalabilirsiniz. Böyle durumlarda, sizlere sunmuş olduğumuz etkinlik örneklerini de dikkate alarak, sizlere sunduğumuz adımları takip ederek içeriklerinizi üretebilir, zenginleştirebilir, çeşitlendirebilirsiniz.

Etkinlikler hazırlanırken öncelikle dikkat edilmesi gereken husus, Anayasa ve yasalara uygun olup olmadığı hususudur. Anayasa ve yasalara uygunluk şartını taşıyan her etkinlik aynı zamanda hedef kitlenin seviyesine uygun, kazanımı karşılayabilecek ve uygulanabilir etkinlikler olmak zorundadır. Bunların haricinde, mevcut etkinlikleri uyarlarken ya da yeni etkinlik üretirken aşağıdaki kriterler dikkate alınmalıdır.

Etkinlik Kriterleri;

Hazırlanan ve uygulanması planlanan etkinlik,

- Projenin genel amaçlarına ve anlayışına uygun mu?
- Kazanımı gerçekleştirebilecek nitelikte mi?
- ÇEDES uygulama mekanları arasında, hangisinde verimli uygulanabilir?
- Gerektirdiği malzemeler itibarıyla elde var olan ya da potansiyel olarak kolaylıkla bulunabilecek nitelikte mi?
- Aileler, öğrenciler, öğretmenler, yakın-uzak çevre ve toplum tarafından kabul edilebilir mi?
- Yazıyla tarif edildiğinde eğiticiler tarafından anlaşılıp uygulanabilir mi?
- Maliyeti yüksek ise potansiyel yararları tahmin edilen maliyetten daha önemli görülebilir mi?
- Uygulandığında etkililiği ölçülebilir mi?
- Uygulanırken öngörülebilir riskleri var mı?
- Açık, anlaşılır ve gerekli unsurları içeren bir biçimde düzenlenmiş mi?

ETKİNLİK UYGULAMA REHBERİ

Değerli eğitici,

Bu başlık altında çalışma planınızın öğrencilerinizle birlikte kulüp gün ve saatlerinizde nasıl planlama yapacağınıza dair ipuçları bulacaksınız.

Öğrenciyi tanımak, uygulama mekanının donanımı ve imkanları hakkında bilgi sahibi olmak işinizi kolaylaştıracaktır.

HAZIRLANALIM

Haftalık olarak ayrılmış kazanımları inceleyerek öğrencilerinizde gördüğünüz ve öncelik verilmesi gerektiğini düşündüğünüz alanlarda hedefler belirleyiniz.

Belirlediğiniz kazanımlar ile ilgili sizler için örnek olarak hazırlanmış etkinlikleri inceleyerek yapmayı planladığınız etkinliği işaretleyiniz.

İşaretlediğiniz faaliyeti ÇEDES uygulama mekanlarından hangisinde rahatlıkla gerçekleştirebileceğinize karar veriniz.

Öğrencilerinizi uygulama mekanına götürmeden önce veya yol süresince motive edecek, düşündürecek, bilgilendirecek, ilgilerini kazanıma yöneltmelerini sağlayacak kısa bir konuşma yapınız.

KARAR VERELİM

İşaretlediğiniz etkinliği, karar verdiğiniz ÇEDES uygulama mekânında öğrencilerinizin hazır bulunuşluluk ve motivasyon düzeyini de dikkate alarak yönergeler doğrultusunda uygulayabilirsiniz.

Öğretmen rehberliğinde, öğrencilerle birlikte ÇEDES uygulama mekanlarının herhangi birinde uygulayabileceğiniz örnek etkinlikler beş kategoride sunulmuştur.

1. Hikaye/fotoğraf/örnek olay/senaryo/konuşma metni yorumlama veya drama etkinliği gibi başlıklar altında yer verilen etkinlikler
2. Multimedia önerisi başlığı altında yer verilen etkinlikler
3. Okul içi sosyal etkinlik önerisi başlığı altında yer verilen etkinlikler
4. Okul dışı mahalle etkinlik önerisi başlığı altında yer verilen etkinlikler
5. Dış gezi/kamp veya sportif etkinlik önerisi başlığı altında yer verilen etkinlikler.

Not: “Okul İçi Sosyal Etkinlik Önerisi” başlığı altında yer alan etkinlikler aynı zamanda öğrencilere görev olarak verilebilecek nitelikte olduğu için “Öğrenciyi Teşvik Et” başlığı altında da gösterilmiştir.

Dikkat: Okul dışı, mahalle etkinlik önerisi ve dış gezi/kamp veya sportif etkinlik önerisi başlığı altında yer verilen etkinlikler için proje kapsamında alınan genel veli izin belgeleri haricinde etkinliğe özel veli izin belgeleri alınması önemli görülmektedir.

Etkinlikler uygulanırken dikkat edilmesi gereken önemli hususları hatırlamak istiyorsanız ilerleyen sayfalarda detaylı bir şekilde açıklanan **“ETKİNLİKLER UYGULANIRKEN NELERE DİKKAT EDİLMELİ”** başlıklı içeriği gözden geçirebilirsiniz.

TEŞVİK EDELİM

Kulüp saati sürenizi tamamlamadan önce öğrenciye bireysel, ailesiyle ve arkadaşlarıyla yapabileceği ve farklı kazanımlarla değer gelişimini destekleyecek etkinlikleri görev olarak verebilirsiniz.

Görevlerin sizin tarafınızdan belirlenen süre içerisinde yapılıp yapılmadığını takip etmek, süreci gözlemlemek, öğrenciyi hedeflenen kazanıma ulaştırmada önem arz etmektedir.

Fasikül çalışmamızda öğrencilere görev olarak verebileceğiniz etkinlik örneklerini;

- Arkadaşlarıyla gerçekleştirilecek örnek görev etkinliklerini **“Okul İçi Etkinlik Önerisi”** başlığı altında bulabilirsiniz. (Bazılarında okul ortamında eğitici rehberliği gerekebilir.)
- Örnek bireysel görev etkinliklerini **“Sıra Sende/Dene/Söyle/Üret/Harekete Geç Etkinlik Önerisi”** gibi başlıklar altında,
- Aileyle gerçekleştirilecek örnek görev etkinliklerini **“Veli Çalışmaları Önerisi”** başlığı altında bulabilirsiniz.

ZENGİNLEŞTİRELİM

Hedeflenen kazanıma yönelik planladığınız etkinliği yaparken konu ve kazanımla ilişkilendirilebilecek örnek ayet-i kerimelerden, örnek hadis-i şeriflerden, örnek özlü sözlerden faydalanabilirsiniz.

Size örnek olarak verilen ayetlerde, açıklama bölümlerine de yer verilmiştir. Konuya hakimiyetinizi artırmak ve mesajın öğrenci üzerindeki etkisini tamamlamak için bu bölümden de yararlanabilirsiniz.

KONTROL EDELİM

Yapılan etkinlikler neticesinde öğrencideki bilgi, tutum ve davranış değişikliklerini rahatlıkla gözlemleyebilmeniz için ikisi öğrenci tarafından biri de veli tarafından doldurulması istenen toplam üç adet form oluşturduk. Bu formları, fasikülün sonundaki “Ekler” bölümünde bulabilirsiniz.

Formlardan birincisi, öğrencinin proje kapsamında Edep, Saygı ve Nezaket değerleri ile ilgili eğitsel etkinlikleri yapmaya başlamadan önce dijital ortamda ya da kağıt formlar aracılığıyla uygulanması planlanan **“(Öğrenciler için) Edep-Saygı-Nezaket Değeri Ön Test Değerlendirme Ölçeği”** başlıklı formdur. Bu form, Edep, Saygı ve Nezaket değerleri ile ilgili ilk çalışmaya başlamadan önce öğrenci tarafından doldurulmalıdır.

Formların ikincisi de öğrencinin proje kapsamında Edep, Saygı ve Nezaket değerleri ile ilgili eğitsel etkinlikleri tamamladıktan sonra dijital ortamda ya da kağıt formlar aracılığıyla uygulanması planlanan **“(Öğrenciler için) Edep-Saygı-Nezaket Değeri Son Test Değerlendirme Ölçeği”** başlıklı formdur. Öğrenci, Edep, Saygı ve Nezaket değerleri ile ilgili planlanan etkinlikleri tamamladıktan sonra yine öğrenci tarafından doldurulmalıdır.

Üçüncü form ise öğrencinin velisi tarafından proje kapsamında Edep, Saygı ve Nezaket değerleri ile ilgili eğitsel etkinlikleri tamamlamasından sonra doldurulması istenen **“(Veliler için) Edep-Saygı-Nezaket Değeri Öğrenci Değerlendirme Ölçeği”** başlıklı formdur. Veli, Edep, Saygı ve Nezaket değerleri ile ilgili planlanan etkinlikleri tamamladıktan sonra bu formu dijital ortamda veya kağıt üzerinde doldurmalıdır.

Fasikülde belirtilen kazanımlarla ilgili örnek olarak sunulan etkinlikler dört hafta üzerinden, aylık olarak planlanmış ve her fasikülün bir ay içerisinde tamamlanması öngörülmüştür.

DEĞER ADI: EDEP SAYGI NEZAKET		
AY	EKİM	
HEDEFİNİ BELİRLE	KAZANIM	
	ÇEDES UYGULAMA MEKANLARI	
	MOTİVASYON VE ÖN BİLGİ	
HANGİ FAALİYETLERİ YAPARCAĞINI BELİRLE	HİKAYE YORUMLAMA ÖNERİSİ	
	MULTİMEDİA ÖNERİSİ	
	OKUL İÇİ ETKİNLİK ÖNERİSİ	
	OKUL DIŞI MAHALLE ETKİNLİK ÖNERİSİ	
	DIŞ GEZİ/KAMP VEYA SPORTİF ETKİNLİK ÖNERİSİ	
ÖĞRENCİYİ TEŞVİK ET	DENE/SÖYLE/ÜRET HAREKETE GEÇ ÖNERİSİ	
	VELİ ÇALIŞMALARI ÖNERİSİ	
MESAJINI GÜÇLENDİR	AYET-İ KERİMELER	
	HADİS-İ ŞERİFLER	
	ÖZLÜ SÖZLER	
HEDEFİN NERESİNDE OLDUĞUNU KONTROL ET	ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME ÖNERİSİ	

Ekim Ayı Fasikülü

DEĞER ADI: EDEP SAYGI NEZAKET

1

HEDEFE ODAKLAN	KAZANIM Değerli eğitici, bu hafta yapacağınız etkinlik ve yürüteceğiniz faaliyetlerle öğrencilere neler kazandırabileceğinizi bu bölümde bulabilirsiniz.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Karşılaştığı insanlara güler yüzle selam verir. 2. Günlük yaşantısında nezaket ölçülerine dikkat eder. 3. Çevresindeki insanlarla iletişim kurarken güzel ve zarif sözler kullanmaya çabalar. 4. Saygıyı hayatının her alanına taşımaya istekli olur. 5. Anne ve babasına karşı hürmetkar olur. 6. Gerçek hayatta olduğu gibi sanal âlemde de saygılı olması gerektiğinin farkında olur. 7. Hangi davranışların saygı, nezaket ve zarafet içerdiğini ayırt eder.
UYGULAMA MEKANINI BELİRLE	ÇEDES UYGULAMA MEKANLARI Değerli eğitici, bu bölüm, yapmayı planladığınız etkinliği ÇEDES uygulama mekanlarından hangilerinde yapabileceğiniz hakkında sizlere hatırlatıcı olarak hazırlanmıştır.	ÇEDES Uygulama Usul ve Esasları bölümünde yer verilen uygulama mekânlarından uygun olan bir yer.
HAZIRLAN	MOTİVASYON VE ÖN BİLGİ Değerli eğitici, bu bölümde yapmayı planladığınız etkinliğe öğrencilerinizi nasıl hazırlayabileceğinize dair örnek içerikler bulacaksınız. Sizler daha farklı motivasyonu ve ilgiyi artırıcı etkinlikler oluşturabilir ve uygulayabilirsiniz. Buradaki içerikler örnek olarak size sunulmuştur.	Örnek sorular: Nezaket ne anlama gelir? Duydunuz mu? Nezaket denildiğinde aklınıza gelen üç kavram nedir? Örnek heyecanlandırma: Az sonra gideceğimiz yeri, tahmin etmek isteyen var mı?

HİKAYE YORUMLAMA ÖNERİSİ

Değerli eğitici,

Bu bölümde ilgili değere ilişkin, kolaylıkla yapabileceğiniz etkinlik türlerine ait örnek içerikler bulacaksınız.

İsterseniz verilen örnekten hareketle daha farklı etkinlikler oluşturabilir ve uygulayabilirsiniz.

Öğrencilere, “şimdi size “Sirkeci ve Balcı” başlıklı bir hikaye okuyacağım. Bu hikayenin sırlarını çözmeye çalışacağız.” denilerek aktif dinleme etkinliğinden haberdar edilir.

İçinde bulundukları mekanın imkanları göz önünde bulundurularak öğrencilerin birbirlerinin yüzlerini görebilecek şekilde (halka oluşturarak veya U düzeninde) yerleşmeleri sağlanır.

Eğitici, aşağıdaki hikayeyi dinledikten sonra alacağını belirtir ve Sirke ve Bal Satıcılarının Hikayesini okur/anlatır:

Sirkeci ve Balcı

Çok eski zamanlarda, bal satan bir adam varmış. Petek petek balını, sevimli eşeğine yükler, sokaklarda dolaşarak satmaya çalışırmış. Ne hikmetse, kimse kendisinden bal almazmış. Balını satamayan adamcağız üzülür, üzüldükçe kaşlarını çatarmış. Sesi sertleşir, yüzü asırmış. Onu, o hâlde görenler hemen yollarını değiştirirlermiş.

Eğitici burada hikayeye ara vererek aşağıdaki soruları öğrenciye yönelterek cevapları alır. Sizce neden satamıyor? Niye kimse bal almıyor? Neden insanlar onu görünce yollarını değiştiriyor olabilir?

Ardından;

Peki bal satan adamın yerinde siz olsaydınız neler hisseder ne yapardınız?

Sorusunu yöneltir. Cevaplar alınır.

(Hikayenin devamı)

Aynı mahallede bir de sirke satıcısı varmış. Sirkeci, bir sokağa girince çocuklar arkasından koşarlarmış. Mahalleli hemen çevresini sarar, gülüp şakalaşarak sirkesini alırlarmış. Balcı, bu adamın acı sirkeyi nasıl böyle çabuk sattığını bir türlü anlayamazmış.

Sirkeci hakkında ne düşünüyorsunuz?

Onun sırrı ne olabilir?

Siz olsanız hangisinden alışveriş yapmayı tercih edersiniz?

Alışverişe gittiğinizde mağazada sizinle ilgilenen müşteri temsilcisinin nasıl olmasını istersiniz?

Aklınızda olmayan bir ürünü size satma başarısı gösteren bir satıcıyla karşılaştınız mı?

Bu ve buna benzer sorular öğrenciye yöneltilir ve cevaplar alınır. Her iki satıcının da nezaket ve edep değerleri açısından tutumları tartışılır.

(Hikayenin devamı)

Bir gün, iki satıcı bir sokakta karşılaşmışlar.

Sizce aralarında ne konuşmuş, birbirlerine ne demiş olabilirler?

Hiç satış yapamayan balcının yüzü yine asıkmış. Yavaşça sirkeciye yaklaşarak:

- Bre sirkeci kardeş! Bunca zamandır seni gözler dururum. Ben tatlı mı tatlı bal satıyorum. Kimse gelip benden bal almıyor. Senin acı sirkeni ise herkes kapışıyor. Bunun hikmeti nedir? Söyle de beni bu düşünceden kurtar, demiş. Sirkeci, elini balcının omuzuna koymuş. Sevgi dolu bakışlarını onun gözlerine dikmiş ve:

- Balcı kardeş, senin elin bal satıyor evet ama yüzün sirke satıyor, demiş.

Bu hikayede geçen kahramanları günlük hayata uyarlarsak hikayenin kahramanlarından biri mutlaka biz oluruz. Ya çevremize, bulunduğumuz ortama güler yüzümüzle, tatlı dilimiz ve samimi sözcüklerimizle, nezaketli (saygılı ve hürmetli) bir insan gibi mutluluk ve enerji katarız. İnsanlar bizi gördüklerinde mutlu olurlar. Yanımıza gelip halimizi hatırımızı sorarlar. Bize de bizim onlara davrandığımız gibi davranmaya çalışırlar.

Ya da tam tersi.

Öğrenciler öz eleştiri yapmaya yönlendirilir.

MULTİMEDİA ÖNERİSİ

Değerli eğitici,

Bu bölümde ilgili değer konusunda örnek olması için derlenmiş video, kısa film vb. öneriler, web araçlarıyla yapabileceğiniz etkinlikler yer alacaktır.

ÇEDES Uygulama mekanlarının hangisinde bu etkinliği gerçekleştirebileceğinize dikkat etmeniz önerilir.

Gerekli teknik altyapısı uygun olan (bilgisayar, internet, projeksiyon cihazı veya etkileşimli tahta vb.) herhangi bir mekânda öğrencilerinize bu içerikleri sunabilirsiniz.

ETKİNLİK YÖNERGESİ

Eğitici öğrencilere videoyu izletmeden önce aşağıdaki soruları yöneltir:

-Nezaket nedir, nasıl bir şeydir?

-Her işte nezaketli olunur mu?

Nezaket: Başkalarına karşı saygılı ve incelikle davranma, incelik, naziklik.

Öğrencilerin cevapları alındıktan sonra değerlendirme yapılmadan;

Size şimdi bir video izletmek istiyorum. Tam da bu konu ve sorularla ilgili. Onu izleyelim birlikte değerlendirelim. Denir ve video izletilir.

Ardından video izletilir.

Video Link: <https://www.youtube.com/watch?v=BwJB-Td2J6A>

Video Tanıtıcı Notlar

Başlık: İslam Her İşte Nezaketi Emreder - İslam Nedir?

Kaynak: @DiyametDijital YouTube Kanalı

Uygunluk: Temel Eğitim/Ortaöğretim seviyesine uygundur.

Süre: 2 dakika 58 saniye

Konu: Nezaket ve merhamet kavramlarının dinimizde ihtiva ettiği önem ve İslam'ın Müslümanda bulunmasını beklediği niteliklerden bahsediyor.

Eğitici öğrencilere videoyu izlettikten sonra videoda anlaşılmayan bir yer veya kavram olup olmadığını sorar.

Varsa anlaşılmayan yerleri ya da kavramları açıklar.

Yoksa şu sorularla öğrenciyi kazanıma ulaştırmaya çalışır.

- Videonun başında yer verilen “Mü'min ırza namusa dil uzatan, lanet eden, çirkin işler yapan, edepsiz konuşan kimse değildir.” Hadis-i Şerif'inden ne anladınız?
- Videoda “İslam her işte nezaketi emreder.” Diyordu. Sizce buradaki “her iş” ifadesi nasıl bir anlam katıyor?
- Nasıl nezaketli olabiliriz? Sorusu etrafında farklı durumlar öğrenciye sorularak düşünmesi istenir.

Öğrencilerin ürettikleri sloganlar öğrenciler tarafından seslendirilir. Her öğrenciden ürettiği sloganı evde geliştirmesi, arzu ediyorsa değiştirmesi ve o şekliyle pankart oluşturmaması ve belirlenen günde teslim etmesi istenir.

- Aile büyüklerimizle ilişkilerimizde,
- Kardeşlerimizle ilişkilerimizde
- Öğretmenlerimizle ilişkilerimizde,
- Kalabalık mekanlarda,
- Telefonla ya da mesajlaşarak konuşurken,
- Yemek yerken,
- Toplu taşıma araçlarına binip inerken ya da otururken,
- Oyun oynarken,
- Takım arkadaşımıza ve rakibimize karşı,
- Hakeme karşı,
- Öfkelendiğimizde,
- Evde,
- Okulda,
- Kantinde,
- Kütüphanede,
- Trafikte,
- Camide,
- Tribünde, Stadyumda,
- Doğada, piknikte,
- Sokakta, trafikte,
- Alışveriş merkezinde,
- Alışveriş yaparken,
- Yardım veya iyilik yaparken,
- Asansörde,
- İnternette, sosyal medyada,

“Nezaket olmazsa felaket olur” şeklindeki slogan ifadesi örnek verilerek, öğrencilerden nezaket ile ilgili slogan ifadeleri üretmeleri istenir. Bu düşünme süreci için 5 dakika süre verilir. Beyin fırtınası yapmak isteyen öğrencilere ipuçları, anahtar kavramlar verilerek üretim süreci desteklenir.

Öğrencilerin ürettikleri sloganlar öğrenciler tarafından seslendirilir. Her öğrenciden ürettiği sloganı evde geliştirmesi, arzu ediyorsa değiştirmesi ve o şekliyle pankart oluşturmaması ve belirlenen günde teslim etmesi istenir.

OKUL İÇİ ETKİNLİK ÖNERİSİ

Değerli eğitici,

Bu bölümde öğrencilerinizle okul içerisinde ilgili değere ilişkin, kolaylıkla yapabileceğiniz etkinlik türlerine ait örnekler bulacaksınız. İsterseniz verilen örnekten hareketle daha farklı etkinlikler oluşturabilir ve uygulayabilirsiniz.

NEZAKET SÖZCÜKLERİ ETKİNLİĞİ

Eğitici, selamlaşma kültürü ile ilgili bilgi verir.

Öğrencilerden, en az bir hafta boyunca okul girişinden itibaren karşılaştıkları güvenlik personeline, arkadaşlarına, öğretmenlerine, okul yardımcı personeline güler yüzle selam vermeleri, birbirlerine karşısözlü iletişim kurduklarında “lütfen, merhaba, hayırlı günler, kolay gelsin, teşekkür ederim, sağ ol, Allah (c.c) razı olsun, memnun oldum, rica ederim, özür dilerim, af edersiniz, hayırlı olsun vb.” nezaket sözcükleri kullanmaları istenir. Yaşadıklarını (hislerini ve gelen tepkileri) not etmeleri, hikayeleştirerek yazmaları istenir.

OKUL DIŞI MAHALLE
ETKİNLİK ÖNERİSİ

Değerli eğitici,

Bu bölümde öğrencilerinizle okul dışında (yakın çevrede, yürüyerek gidilebilecek mesafedeki uygulama mekanlarında) ilgili değere ilişkin, kolaylıkla yapabileceğiniz etkinlik türlerine ait örnekler bulacaksınız. İsterseniz verilen örnekten hareketle daha farklı etkinlikler oluşturabilir ve uygulayabilirsiniz.

Dikkat: Öğrencilerinizle birlikte yapacağınız okul dışı etkinliklerde yapılacak etkinlik ile ilgili velilerinizi bilgilendirmeyi, öğrencilerinizin bu etkinliğe katılımı için veli izin belgesi almayı unutmayınız.

SELAMLAŞMA ETKİNLİĞİ

Mahalleli ve esnafla selamlaşma etkinliği eğitici rehberliğinde öğrencilerin katılımıyla gerçekleştirilir. Eğitici etkinlik öncesi öğrenci velileriyle, okul idaresiyle ve ziyaret edilecek esnaf/esnaflarla görüşerek ön hazırlık ve bilgilendirme yapar.

Öğrenciler iki gruba ayrılır. Birinci grup esnaf ziyareti yapmak için dükkânın içine girip esnafla sohbet ederken ikinci grup gözlem yapar. Konuşmaları, ziyaret edilen esnafın yüzüne yansıyan duyguları tarif etmeye, ziyaret esnasında yaşananları gözlemlemeye odaklanır.

İmkan varsa eğitici ziyaret edilmesi planlanan kişilerden izin alarak ziyaret görüşmelerinin video kaydını da alabilir.

Birinci grup:

-Selamunaleyküm (amca, dayı, teyze, abla, abi vb.) merhaba!

Şeklinde selamlar ve cevabı bekler

-Hayırlı işler, nasılsınız?

Sorusunu yöneltir ve cevabı bekler.

Verilecek cevaba göre nezaket sözcükleri kullanılarak. Teşekkür edilir, dua ifadeleriyle karşılık verilir.

-Biz ..... okulu'ndan "çevresine duyarlı, değerlerine sahip çıkmaya çalışan öğrencileriz. Öğretmenimiz, ... (beyefendi/hanımefendi)

Şeklinde kendilerini ve öğretmenlerini tanıtır.

Eğitici sözü devralarak;

Bugün mahallemizdeki komşularımızı, büyüklerimizi, esnaflarımızı ziyaret ediyoruz. Çünkü Sevgili Peygamberimiz; hoşgörü, saygı, sevgi ile insanların birbirlerine değer vermelerini öğütlüyor ve bizlere şöyle buyuruyor: "...Yaptığınız zaman birbirinizi seveceğiniz bir şey size söyleyeyim mi? Aranızda selâmı yayınız." (Müslim, İmân 93) "Allah (c.c) hayırlı ve bereketli kazançlar nasip etsin" şeklinde nezaket ifadeleri kullanır.

Tüm öğrenciler, hayırlı işler dileyip, nezaket ifadeleri kullanarak ziyaret mekanından ayrılır. Sıradaki ziyaret mekanına geçildiğinde görüşmeyi gerçekleştiren grup gözlem yapar, gözlem yapan grup da görüşme gerçekleştirir.

Etkinlik bu şekilde sürdürülür.

**DIŞ GEZİ/KAMP VEYA SPORİF
ETKİNLİK ÖNERİSİ**

Değerli eğitici,

Bu bölümde öğrencilerinizle yine okul dışında (uzak çevrede, araçla gidilebilecek mesafedeki uygulama mekanlarında) ilgili değere ilişkin, kolaylıkla yapabileceğiniz (kamp, spor, oyun, fiziksel aktivite vb.) etkinlik türlerine ait örnekler bulacaksınız.

İsterseniz verilen örnekten hareketle daha farklı etkinlikler oluşturabilir ve uygulayabilirsiniz.

Dikkat: Öğrencilerinizle birlikte yapacağınız okul dışı etkinliklerde yapılacak etkinlik ile ilgili velilerinizi bilgilendirmeyi, öğrencilerinizin bu etkinliğe katılımı için veli izin belgesi almayı unutmayınız.

NEZAKET MÜSABAKASI

Öğrencilerin ilgi alanları, yetenek ve kabiliyetleri dikkate alınarak spor müsabakası tertip edilir. Grup halinde oynanabilecek (futbol, voleybol, halat çekme, mendil kapmaca vb.) etkinlikler olmasına özen gösterilir.

Futbol Maçı

Futbol kuralları yanında;

- ✓ Oyun içerisinde dürüst davranış sergilemek
- ✓ Rakibe kasıtlı faul yapmamak
- ✓ Düşen rakibini kaldırmak
- ✓ Çarpışma sonrası özür dilemek
- ✓ Maç sonunda rakibini tebrik etmek
- ✓ Hakeme itirazını güzel bir dille yapmak

gibi (+) nezaket puanı kazandıracak şekilde kurallar eğitici tarafından belirlenir.

Orta hakem yanında üç tane de nezaket gözlemcisi belirlenir. Gözlemciler tarafından takımların gol sayısına ayrıca nezaket puanları da ilave edilir. İki nezaket puanı bir (1) gol sayılır. Kazanan takım o şekilde belirlenir.

Maç sonunda tatlı ve içecek ikramı yapılarak spor müsabakalarının savaş olmadığı, nezaket içerisinde oynanabileceği, taraftarların da birbirleriyle kavga etmeden, birbirlerine ya da hakeme kötü söz söylemeden futbol maçı izleyebilecekleri vurgusu yapılarak etkinlik sonlandırılır.

**DENE/SÖYLE/ÜRET HAREKETE
GEÇ ÖNERİSİ**

Değerli eğitici,

Bu bölümde ilgili değerle ilişkilendirilmiş öğrencilerinizin kendi başlarına, sorumluluk üstlenerek veya görev olarak yapabilecekleri, etkinlik türlerine ait örnekler bulacaksınız.

İsterseniz verilen örnekten hareketle daha çeşitli görevler oluşturabilir ve öğrencinizi harekete geçirebilirsiniz.

“SÖZÜN GÜCÜ” DENEYİ

Öğretici, öğrencilere internet ortamında yer alan, Türkçe web sayfalarında da çokça yer verilen aşağıdaki deneyden bahseder. Öğrencilerin bu deneyin gerçek olup olmadığına dair görüşlerini merak ettiğini söyler.

Japon Bilim Adamı Masaru Emoto’nun; güzel sözlerin canlılar üzerindeki etkisini araştıran deneyler yaptığı bilgisi verildikten sonra aşağıdaki açıklama yapılır.

“Bu deneylerden biri de pirinçle yapılan deneydir. Deneyde Emoto üç kap alır.

Kaplardan birine güzel sözcükler diğerine kötü sözcükler en sonuncusuna da hiç bir şey yazmayan etiketler yapıştırır. Üç kabin içine de eşit miktarda pirinç ve su koyar.

Bir ay boyunca ilgili sözleri kaplara söyler. Ayın sonunda güzel sözler söylediği kaptaki pirinçler filizlenir ve güzel kokmaya başlar. Kötü sözler söylenen kaptaki pirinçler kararır ve kötü kokar, hiç söz söylenmeyip ilgisiz bırakılan kaptaki pirinçler ise kurur.”

Deneyle ilgili hazırlanmış, altyazıyla Türkçeye çevrilmiş bir videoyu öğrencilere izletir.

Videoya ulaştırıcı notlar: Anahtar sözcüklerden biri veya birkaçı kullanılarak video araması yapılabilir.

Anahtar sözcükler: Masaru Emoto, söz, pirinç, su, deney

Uygunluk: Temel Eğitim/Ortaöğretim seviyesine uygundur.

Daha sonra eğitici bu deneyin kurgu olduğunu, gerçek olmadığını iddia edenler olduğu gibi gerçek olduğunu da savunanların olduğundan bahseder. Gerçeği araştırma peşinde koşmak isteyen, her gördüğüne veya duyduğuna doğruluğunu araştırmadan inanmak istemeyen öğrencilerinin olabileceğini belirtir. Videodaki deneyi isteyen öğrencilerin uygulayabileceklerini söyler.

ETKİNLİK YÖNERGESİ

Malzemeler

-Aynı büyüklükte 3 kavanoz

-1 çay bardağı pirinç

-2 su bardağı su

Güzel sözler kavanozu, kötü sözler kavanozu ve ilgisiz kavanoz olmak üzere isimlendirilir.

Güzel sözler kavanozuna (Teşekkür ederim, harikasın, seni seviyorum, sen mükemmel-sin vb.) sözler söylenir.

Kötü sözler kavanozuna Öğrencilerin yaş grubuna uygun şekilde eğitici tarafından be-lirlenir.

İlgisiz kavanoza ise hiçbir sözcük söylenmez.

Kavanozlar evde aynı ortamda aynı derecede ısı ve ışık alabilecekleri bir mekâna yer-leştirilir.

Öğrenciler yaklaşık bir ay süre ile süreci devam ettirir. Süreç sonunda değişiklikler göz-lemelenir ve kayıt altına alınır. Sonuçlar ve izlenilen süreç ile ilgili öğrencilerle sohbet edilir.

Not: Bu etkinliğin deney etkinliği olduğu, herkeste aynı ya da beklenen sonuca ulaştırıp ulaştırmamasının pek çok sebebi olabileceği vurgulanmalıdır.

(Malzemeler: kavanoz, etiket, pirinç ve bir miktar su)

VELİ ÇALIŞMALARI ÖNERİSİ

Değerli eğitimci,

Bu bölümde ilgili değerle ilişkilendirilmiş öğrencilerinizin aileleriyle birlikte yapabilecekleri etkinlik türlerine ait örnekler bulacaksınız.

İsterseniz verilen örnekten hareketle daha farklı görevler oluşturabilir ve öğrencinizi ve ailesini harekete geçirebilirsiniz.

Bu ayki çalışmalarla ilgili velileri bilgilendirmek üzere veli mektupları hazırlanmıştır. Bu mektupları öğrenci velilerinize ulaştırabilirsiniz.

Ayrıca öğrencinin evde ailesi ve akrabalarıyla birlikte gerçekleştirebileceği aşağıdaki etkinliği öğrenci velinize ulaştırabilir, uygulanması konusunda rehberlik yapabilirsiniz.

ETKİNLİK YÖNERGESİ

Öğrencinin ve ailesinin birbirlerine karşı kullanması önerilen ifadeler;

- ✓ **Sabah kalkınca:** Hayırlı sabahlar, günaydın, vb.
- ✓ **Sofraya oturunca:** Bismillahirrahmanirrahim, afiyet olsun.
- ✓ **Yemek yerken:** Ellerine sağlık, harika olmuş, çok beğendim.
- ✓ **Kıyafetlerini giyince:** Maşallah, çok güzel/şık olmuşsun.
- ✓ **Bir işi başarınca:** Harika! Tebrik ederim.
- ✓ **Güzel bir davranış yapınca:** Seninle gurur duyuyorum.
- ✓ **Evden çıkarken:** Allah'a (c.c) emanet ol, hoşça kal.
- ✓ **Eve girince:** Selamunaleyküm, merhaba...
- ✓ **Hitap ederken:** Anneciğim, babacığim, yavrucuğum,
- ✓ **Sorumluluk verince:** Sana güveniyorum, vb.

AYET-İ KERİMELER

Değerli eğitici,

Bu bölümde ilgili değerle ilişkilendirilebilecek ayetlere örnekler bulacaksınız.

İsterseniz size örnek olarak verilmiş ayetlerin haricinde kazanım ve konuyla ilişkili gördüğünüz başka ayetleri de kullanabilirsiniz. Buradaki ayetler örnek olarak size verilmiştir.

İbrahim suresi, 24-25. Ayetler:

“Görmüyor musun, Allah nasıl bir misâl veriyor: O, güzel sözü, köklerini sağlam bir şekilde yerin derinliklerine salmış ve dalları göklere uzanmış güzel bir ağaca benzetiyor. O ağaç, Rabb’inin izniyle her zaman meyvesini verir durur. İşte Allah, düşünüp ders almaları için insanlara böyle misaller getirmektedir.”

HADİS-İ ŞERİFLER

Değerli eğitici,

Bu bölümde ilgili değerle ilişkilendirilebilecek hadislere örnekler bulacaksınız.

İsterseniz size örnek olarak verilmiş hadis-i şeriflerin haricinde kazanım ve konuyla ilişkili gördüğünüz başka hadisleri de güvenilir kaynaklardan bularak kullanabilirsiniz. Buradaki hadisler örnek olarak size verilmiştir.

Örnek:1

Peygamber Efendimiz şöyle buyurmuştur;

“Kardeşinle tartışmaya girme, onunla (kırıcı şekilde) şakalaşma ve ona yerine getiremeyeceğin sözü verme.” (Tirmizî, Birr, 58)

Örnek:2

Resulullah (s.a.v.) şöyle buyurmuştur:

“...Hoş/güzel söz sadakadır...” (Buhârî, Cihâd, 128)

Örnek:3

Resulullah (s.a.v.) şöyle buyurmuştur:

“Her kim Allah’a (c.c.) ve âhiret gününe inanıyorsa ya hayır söylesin ya da sussun...” (Müslim, İmân, 74)

ÖZLÜ SÖZLER

Değerli eğitici,

Bu bölümde ilgili değerle ilişkilendirilebilecek atasözleri, özdeyişler gibi özlü sözlere örnekler bulacaksınız.

İsterseniz size örnek olarak verilmiş bu özlü sözlerin haricinde kazanım ve konuyla ilişkili gördüğünüz başka özlü sözleri de güvenilir kaynaklardan kullanarak kullanabilirsiniz. Buradaki özlü sözler örnek olarak size verilmiştir.

“Nezaket, sağırın duyabildiği ve körlerin de görebildiği bir dildir.”

Mark Twain (Okunuşu: Mark Tiveyn)

“Edebin en önemli ölçüsü, başkalarının senden rahatsız olmamasıdır.”

Hız. Mevlana

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME ÖNERİSİ

- ✓ Öğrencilere kazanımlarıyla ilgili günlük tutturabilirsiniz.
- ✓ Öğrencilerinizdeki davranış değişikliğini gözlemleyebilirsiniz.
- ✓ Veli ziyaretleri yapabilirsiniz.

Ekim Ayı Fasikülü

DEĞER ADI: EDEP SAYGI NEZAKET

2

HEDEFE ODAKLAN	KAZANIM Değerli eğitici, bu hafta yapacağınız etkinlik ve yürüteceğiniz faaliyetlerle öğrencilere neler kazandırabileceğinizi bu bölümde bulabilirsiniz.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Söz, tutum ve davranışlarında saygılı olmaya özen gösterir. 2. Duygu ve düşüncelerini nezaketle ifade eder. 3. Çevresine ve doğal çevreye neden saygılı olması gerektiğini açıklar 4. Kaba, incitici, alaycı söz ve davranışlardan sakınmaya istekli olur. 5. Edep, saygı ve nezaket kavramlarını tanımlar. 6. Millî, manevî, ahlaki değerlere ve kutsallara saygı gösterir. 7. Aile büyüklerine ve yaşlılara hürmetini söz ve davranışlarıyla gösterir.
UYGULAMA MEKANINI BELİRLE	ÇEDES UYGULAMA MEKANLARI Değerli eğitici, bu bölüm, yapmayı planladığınız etkinliği ÇEDES uygulama mekanlarından hangilerinde yapabileceğiniz hakkında sizlere hatırlatıcı olarak hazırlanmıştır.	ÇEDES Uygulama Usul ve Esasları bölümünde yer verilen uygulama mekânlarından uygun olan bir yer.
HAZIRLAN	MOTİVASYON VE ÖN BİLGİ Değerli eğitici, bu bölümde yapmayı planladığınız etkinliğe öğrencilerinizi nasıl hazırlayabileceğinize dair örnek içerikler bulacaksınız. Sizler daha farklı motivasyonu ve ilgiyi artırıcı etkinlikler oluşturabilir ve uygulayabilirsiniz. Buradaki içerikler örnek olarak size sunulmuştur.	Örnek sorular: İçinde “hürmet” kelimesi geçen bir cümle kurabilecek olan var mı? Hürmet kelimesinin günümüzde yaygın olarak kullanılan eş anlamlısını bilen var mı? Kime nasıl hürmet edilir? Örnek heyecanlandırma: Eğitici, öğrencilere yönelik şöyle bir açıklama yapabilir. Adab-ı Muaşeret ve görgü kurallarımızı günümüzde nasıl yaşatabileceğimizi öğrenmek ve yaşatmak bize değer katar. Sizler ÇEDES öğrencileri olarak bunun öncüsü olacaksınız.

HİKAYE YORUMLAMA ÖNERİSİ

Değerli eğitici,

Bu bölümde ilgili değere ilişkin, kolaylıkla yapabileceğiniz etkinlik türlerine ait örnek içerikler bulacaksınız.

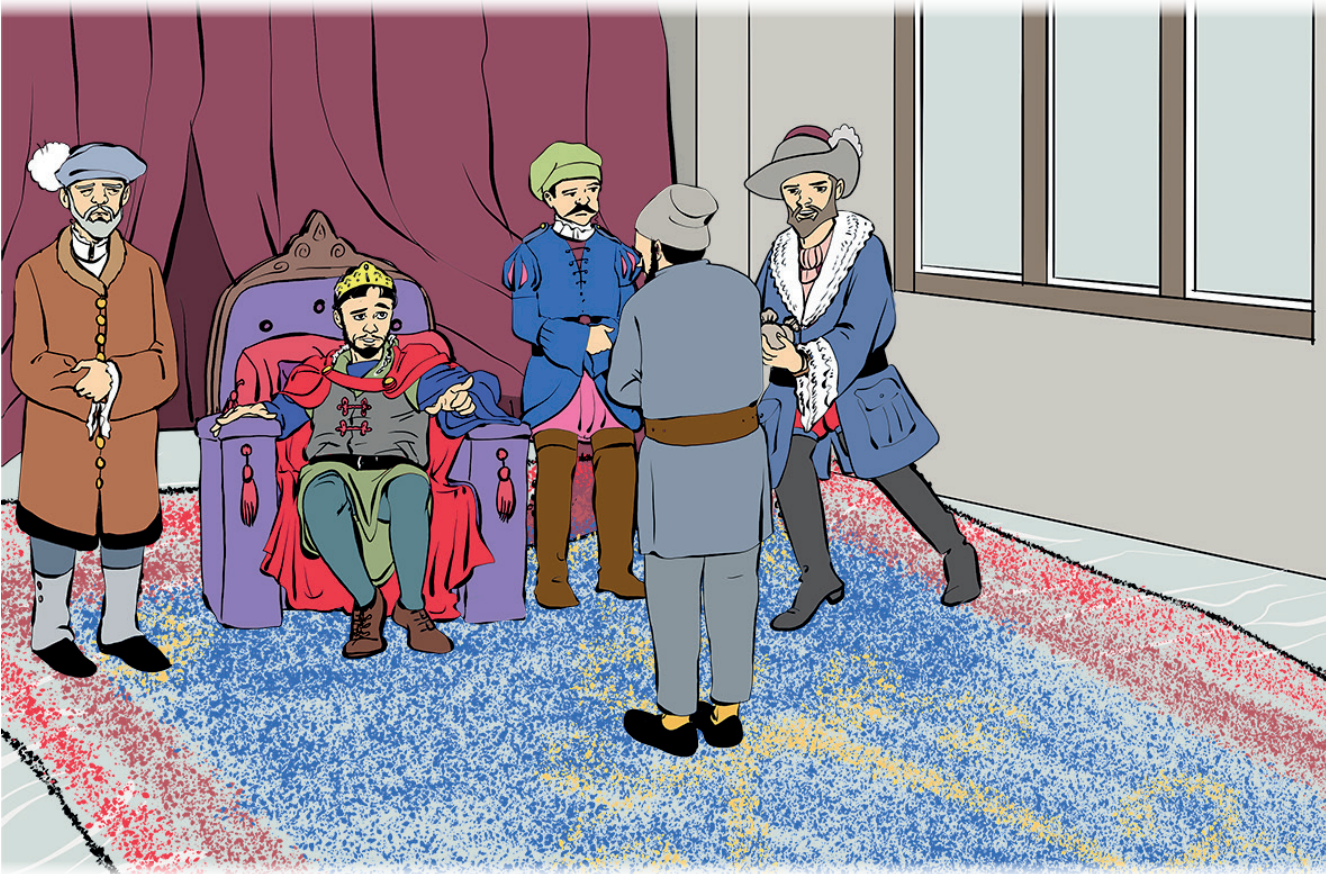
İsterseniz verilen örnekten hareketle daha farklı etkinlikler oluşturabilir ve uygulayabilirsiniz.

Okunacak hikayenin öncesinde konuya hazırlayıcı aşağıdaki sorular öğrenciye yöneltilir. Sevgili öğrenciler sizden biraz durup düşünmenizi ve kendi yaşantınızı göz önünde bulundurarak aşağıdaki soruları cevaplamanızı isteyeceğim.

- Daha önce söylediğiniz bir sözden veya cümleden dolayı yanlış anlaşıldığınızı düşündünüz mü?
- Söylemek istediğiniz şey yanlış anlaşıldığında kendinizi nasıl hissettiniz?
- Yanlış anlaşılmalara düzeltmek her zaman kolay olur mu?

Öğrencilerin cevapları alınır ve hikaye anlatımına geçilir.

RÜYA

Ne söylediğin değil nasıl söylediğin önemlidir, demiş bilge kişiler. Akılla ölçüp tartarak, kalp süzgecinden geçirerek söylemek gerek sözü ki, söz kimseyi incitmesin, sözden kimse incinmesin.

Efendim, hikaye bu ya, zalim hükümdarın biri rüyasında dişlerinin önden arkaya doğru döküldüğünü görür. Rüyadan çok etkilenir ve tabir etmeleri için ülkenin en mahir rüya tabircilerini çağırır sarayına. Rüyaı anlattığı tabircilerden birisi:

“Efendim, o kadar uzun yaşayacaksınız ki, bütün oğullarınızın ölümlerini göreceksiniz. Zalim hükümdar, oğullarının ölümünden söz eden tabircinin sözlerinden öfkelenir ve muhafızlarına onu zindana atmalarını emreder.

Sonra başka bir tabirciye anlatır rüyasını. Bu seferki tabirci, “Hükümdarım” der;

“O kadar bereketli ve uzun bir ömrünüz olacak ki, evlatlarınızın hepsinin mutluluklarını göreceksiniz ve hepsinden uzun yaşayacaksınız.”

Hikayeye ara verilir...

Aşağıdaki sorular öğrencilere yöneltilir.

- Sizce iki rüya tabircisinin yorumları arasında fark var mı?
- İlk tabirciye çok sinirlenen zalim hükümdar ikinci tabirciye nasıl davranacak? Tahmin edebilir misiniz?
- Aynı olay karşısında farklı anlatımlar, farklı sonuçlar doğurabilir mi?

Cevap vermek isteyen öğrencilerin görüşleri alınır.

Hikayeye devam edilir.

Zalim hükümdar bu habere çok sevinir ve tabirciye kese kese altın ihsan eder. Esasında iki tabirci de aynı şeyi söylemişti söylemesine de, biri felaket tellallığı yaparken, diğeri akıl ve kalbin süzgecinden geçirerek söylemişti sözünü.

Hikayenin sonunda aşağıdaki sorular öğrencilere yöneltilir.

- Bu hikayenin vermek istediğı mesajı tek cümleyle özetlemek istesek nasıl özetleriz?

Öğrencilerin duygu ve düşünceleri alınarak söz ve davranışlarda nezaket, incelik ve İslam ahlakının örnekliğini sergilemenin önemi vurgulanır.

MULTİMEDİA ÖNERİSİ

Değerli eğitimci,
Bu bölümde ilgili değer konusunda örnek olması için derlenmiş video, kısa film vb. öneriler, web araçlarıyla yapabileceğiniz etkinlikler yer alacaktır.

ÇEDES Uygulama mekanlarının hangisinde bu etkinliği gerçekleştirebileceğinize dikkat etmeniz önerilir.

Gerekli teknik altyapısı uygun olan (Bilgisayar, internet, projeksiyon cihazı veya etkileşimli tahta vb.) herhangi bir mekânda öğrencilerinize bu içerikleri sunabilirsiniz.

ETKİNLİK YÖNERGESİ

Malzemeler:

- 1- Öğrencilerin not alması için kâğıt
- 2- Kalem

Öğrencilere videoyu izletmeden önce birer not kâğıdı ve kalem verilir.

Video başlatılmadan önce öğrencilere aşağıdaki sorular yöneltilir ve öğrencilerin düşünceleri alınır.

- Çevre deyince aklınıza neler geliyor?
- Günlük hayatta çevremizle iletişimimiz sizce nasıl olmalıdır?

Ardından öğrencilerden izleyecekleri videoyu dikkatli izlemeleri ve iletişim, saygı, hürmet ve nezaket adına dikkatlerini çeken yerleri not almaları söylenir.

Video Link: <https://www.youtube.com/watch?v=eHAOWYt5FeA>

Video Tanıtıcı Notlar:

Başlık: İnsanlara Sevgi ve Saygı Göstermek - Doğa Takımı 6. Bölüm

Kaynak: @DiyaneCocuk

Uygunluk: Temel Eğitim/Ortaöğretim seviyesine uygundur.

Süre: 19 dakika 52 saniye

Konu: Çevremizle iletişimimizde güler yüz, hoşgörü, samimiyet, saygı, hürmet ve nezaket ilkelerine örnekler sunmaktadır. Doğa takımı adı verilen dört çocuk ve bir yetişkinin etkinlik temelli yaptığı nezaket çalışmalarını aktarmaktadır.

Video izlendikten sonra;

- İzlediğiniz videoda iletişim kurma, saygılı davranış, hürmet gösterme konularında dikkatinizi neler çekti? Videoyu izlerken hangi notları aldınız? Nerelerde nasıl davranabiliriz?
- Çevremize karşı söz ve davranışlarımızda nezaket kurallarına dikkat etmek bizlere neler katar?
- Videoda yer verilenlerin haricinde hangi nezaket kurallarını biliyorsunuz?
- İnsanın tatlı dilli, güler yüzlü, saygılı ve hürmetkâr olması içinde bulunduğu çevrede onun nasıl bir insan olarak tanınmasını sağlar?

Soruları öğrencilere yöneltilir ve alınan cevaplar eğitimci tarafından listelenir.

Sevgili Peygamberimizin (sav) “Din kardeşini güler yüzle karşılamak gibi bir iyiliği bile sakın küçük görme!” “Mü’min kardeşine tebessüm etmen sadakadır.” Hadisleri öğrencilere hatırlatılarak etkinlik sonlandırılır.

OKUL İÇİ ETKİNLİK ÖNERİSİ

Değerli eğitici,

Bu bölümde öğrencilerinizle okul içerisinde ilgili değere ilişkin, kolaylıkla yapabileceğiniz etkinlik türlerine ait örnekler bulacaksınız. İsterseniz verilen örnekten hareketle daha farklı etkinlikler oluşturabilir ve uygulayabilirsiniz.

ETKİNLİK YÖNERGESİ

Okul güvenlik kameralarından öğrencilerinizin nezaket dolu davranışlarını “Ona Tanık Olduk- (OTO)” etkinliğiyle tespit edebilirsiniz.

Öğrencilerinizin bilmediği ve okul yönetimiyle birlikte belirlediğiniz bir saat diliminde (günlük olarak değişken olabilir) öğrencilerinizin saygı, nezaket ve hürmet içeren davranışlarını tespit ederek, İstiklal Marşı törenlerinde, yapılan güzel davranışları dile getirerek teşekkür edebilirsiniz. İmkânı olan okullarımız kamera görüntülerini mahremiyet ve kişisel verilerin korunması kanununa uygun olacak şekilde (öğrenci ve veli izin belgelerini de almak kaydıyla) tüm öğrencilerin görebileceği şekilde yayımlayıp diğer öğrencilerin de örnek almasını sağlayabilir.

Örnek davranışlar:

- Elleri dolu olan bir kişiye kapıyı açmasında veya kapıdan geçmesinde yardımcı olmak.
- Oynarken arkadaşına çarptığında oyunu bırakıp arkadaşıyla ilgilenmek, özür dilemek.
- Ayağı kayıp düşen arkadaşına gülmek yerine onu yerden kaldırmaya yardımcı olmak.
- Teneffüslerde engelli arkadaşının oyun oynamasına destek olmak.
- Okul bahçesinde doğayı kirleten bir çöp gördüğünde onu alıp çöp kutusuna atmak.
- Koridorda gördüğü okul personeline kolaylık dilemek, vb.

OKUL DIŞI MAHALLE ETKİNLİK ÖNERİSİ

Değerli eğitici,

Bu bölümde öğrencilerinizle okul dışında (yakın çevrede, yürüyerek gidilebilecek mesafedeki uygulama mekanlarında) ilgili değere ilişkin, kolaylıkla yapabileceğiniz etkinlik türlerine ait örnekler bulacaksınız. İsterseniz verilen örnekten hareketle daha farklı etkinlikler oluşturabilir ve uygulayabilirsiniz.

Dikkat: Öğrencilerinizle birlikte yapacağınız okul dışı etkinliklerde yapılacak etkinlik ile ilgili velilerinizi bilgilendirmeyi, öğrencilerinizin bu etkinliğe katılımı için veli izin belgesi almayı unutmayınız.

Öğrencilerinizle birlikte namaz vaktine denk gelecek bir saatte, mahallenizdeki camiye ziyaret edebilir, namaza gelen veya namaz sonrası camiden çıkan cemaatle sohbet edebilir, büyüklere hürmetinizi gösterebilir, hayat ile ilgili öğütlerini dinleyebilir, onların gönüllerini kazanıp hayır dualarını alabilirsiniz.

Çevreme Duyarlıyım, Değerlerime Sahip Çıkıyorum

Değerli eğitimci,

Bu bölümde öğrencilerinizle yine okul dışında (uzak çevrede, araçla gidilebilecek mesafedeki uygulama mekanlarında) ilgili değere ilişkin, kolaylıkla yapabileceğiniz (kamp, spor, oyun, fiziksel aktivite vb.) etkinlik türlerine ait örnekler bulacaksınız.

İsterseniz verilen örnekten hareketle daha farklı etkinlikler oluşturabilir ve uygulayabilirsiniz.

Dikkat: Öğrencilerinizle birlikte yapacağınız okul dışı etkinliklerde yapılacak etkinlik ile ilgili velilerinizi bilgilendirmeyi, öğrencilerinizin bu etkinliğe katılımı için veli izin belgesi almayı unutmayınız.

DIŞ GEZİ/KAMP VEYA SPORİF
ETKİNLİK ÖNERİSİ

Doğaya saygı etkinliği düzenleyebilir, mahallenizde doğayı koruma, yeşillendirme, geri dönüşüm ve temizlik konularında bilinçlendirme etkinliği yapabilirsiniz.

ETKİNLİK YÖNERGESİ:

Öğrencilerden yedikleri meyvelerin çekirdeklerini çöpe atmamaları, peçeteye sarmak suretiyle biriktirmeleri istenir.

Biriktirilen meyve çekirdekleri, uzmanlardan alınacak ipuçları doğrultusunda toprakla buluşturulur.

- Uygun yer varsa evlerinin bahçelerine, ÇEDES uygulama mekanlarından birinin varsa toprak alanına,
- Uygun yer yoksa köylere, hobi bahçelerine, saksıya dikim önerilir.
- Kamp alanları elverişli ise kamp alanlarına ya da ormanlık alanlara da ekim, dikim gerçekleştirilebilir.

Filizlenme sağlandıktan ve belli bir boya, olgunluğa ulaştıktan sonra büyüyeceği bir alana taşımak doğaya saygının bir gereği olarak vurgulanmalıdır.

Not: Meyve ağaçları filizlenme sağlandıktan ve belli bir olgunluğa ulaştıktan sonra iklimsel koşullara göre değişken olmakla birlikte Ekim ayı ile Nisan ayı arasında ekilebilir. Kayısı ve şeftali ağaçları ise soğuğa dayanıksız olduğu için daha sıcak dönemlerde dikilmelidir. En doğru bilgiyi yaşadığınız bölgedeki tarım ve ziraat müdürlüklerinden alabilir veya tanıdığınız çiftçilikle uğraşan bir akrabanızdan öğrenebilirsiniz.

**DENE/SÖYLE/ÜRET HAREKETE
GEÇ ÖNERİSİ**

Değerli eğitimci,

Bu bölümde ilgili değerle ilişkilendirilmiş öğrencilerinizin kendi başlarına, sorumluluk üstlenerek veya görev olarak yapabilecekleri, etkinlik türlerine ait örnekler bulacaksınız.

İsterseniz verilen örnekten hareketle daha çeşitli görevler oluşturabilir ve öğrencinizi harekete geçirebilirsiniz.

Öğrencilerinizden belirleyeceğiniz bir kavramı oluşturan harfler ile saygı ve nezaket içeren cümleler kurarak akrostiş çalışması yapmasını isteyebilirsiniz.

Örnek kavramlar:

Hürmetkar
Saygıdeğer
Nezaketli
Kibarlık
Edepli
Görgülü
Zarafet

ETKİNLİK YÖNERGESİ

Öğrencilerinize saygı, nezaket ve edep ile ilişkili belirleyeceğiniz bir kavramı veriniz. Öğrencinizden, aşağıdaki örnekte olduğu gibi saygılı ve edepli bir Müslümanın hayatında olması veya olmaması gereken söz, tavır ve davranışlardan akrostiş liste yapmasını isteyiniz.

Örnek kavram: HÜRMETKAR

- H:** Hatasını kabul edip özür diler.
Ü: Üzgün gördüğü arkadaşını teselli eder.
R: Rahatsız etmemeye dikkat eder.
M: Misafirini güler yüzle karşılar.
E: Emaneti korur.
T: Teşekkür ve takdir eder.
K: Kaba ve incitici sözler söylemez.
A: Arkadaşlarıyla alay etmez.
R: Rızası olmadan başkalarına ait özel eşyaları kurcalamaz.

VELİ ÇALIŞMALARI ÖNERİSİ

Değerli eğitici,

Bu bölümde ilgili değerle ilişkilendirilmiş öğrencilerinizin aileleriyle birlikte yapabilecekleri etkinlik türlerine ait örnekler bulacaksınız.

İsterseniz verilen örnekten hareketle daha farklı görevler oluşturabilir ve öğrencinizi ve ailesini harekete geçirebilirsiniz.

Öğrencilerinize ve ailelerine en az bir hafta boyunca uygulayacağı edep, saygı ve nezaket kuralları ile ilgili bilgi verebilirsiniz. Bir hafta sonunda velilerden öğrencilerin bu konuda kurallara uyup uymadıklarıyla ilgili geri dönüt alabilirsiniz.

ETKİNLİK YÖNERGESİ

Öğrencilerinize ve velilerinize aşağıdaki gibi saygı, nezaket ve zarafet kurallarıyla ilgili örneklerin yer aldığı bir listeyi yazılı veya dijital ortamda ulaştırınız.

Aile bireylerinin özen göstereceği, birbirlerine karşı sergileyecekleri saygı nezaket ve zarafet kurallarına örnekler:

- ✓ Yataktan kalkınca aile fertlerine hayırlı sabahlar/günaydın demek,
- ✓ Yatmaya giderken iyi uykular dilemek,
- ✓ Ailece sofraya oturmak, yemeği birlikte yemek,
- ✓ Yemeğe besmele ile başlayıp şükür ve teşekkür ile sofradan kalkmak,
- ✓ Yemek yerken önünden ve ağzını şapırdatmadan yemek,
- ✓ Ağzında yemek varken konuşmamak, gülmemek,
- ✓ Sofradan kalkarken, yemeğe devam edenlere afiyet olsun demek,
- ✓ Dua ve ibadetleri birlikte yapmak,
- ✓ Ortak kullanım (banyo, tuvalet, vb.) alanlarını düzenli kullanıp temiz bırakmak,
- ✓ Bulunduğu ortama büyüğü geldiğinde toparlanmak,
- ✓ İzin almadan diğer aile bireylerine ait (telefon, tablet, günlük, çanta, vb.) kişisel eşyalara dokunmamak,
- ✓ Bağırmadan, nezaket sözcükleri ile konuşmak,
- ✓ Kaba, küfürlü, aşağılayıcı sözler kullanmamak,
- ✓ Tehlikeli, üzücü ve yalan şakalardan sakınmak,
- ✓ Ev işleri ile ilgili sorumluluk almak,
- ✓ Söz verdiğinde o sözü mutlaka tutmaya çalışmak,
- ✓ Birbirini güler yüz ve samimiyetle karşılayıp uğurlamak,
- ✓ Eve girerken selam vermek, çıkarken “Allah’a (c.c.) emanet ol.” diyerek ayrılmak.

Belirlediğiniz sürenin sonunda aşağıdaki konularla ilgili öğrencilerinizin ve aile temsilcilerinin geri dönütlerini alınız.

- Uygulamanın başarısı
- Zorlanılan konuları
- Yapılan etkinliğin hayatlarında ne gibi değişikliklere yol açtığı
- Aile içerisindeki iletişime olumlu etkileri
- Bu kuralları zenginleştirerek devam etmek isteyip istemedikleri

AYET-İ KERİMELER

Değerli eğitici,

Bu bölümde ilgili değerle ilişkilendirilebilecek ayetlere örnekler bulacaksınız. İsterseniz size örnek olarak verilmiş ayetlerin haricinde kazanım ve konuyla ilişkili gördüğünüz başka ayetleri de kullanabilirsiniz. Buradaki ayetler örnek olarak size verilmiştir

İbrahim suresi, 24-26 Ayetler:

“Allah’ın nasıl bir misal getirdiğini görmedin mi? Güzel sözü, kökü sabit, dalları gökte olan güzel bir ağaca benzetti. O ağaç, Rabb’inin izniyle her zaman meyvesini verir. Öğüt alsınlar diye Allah insanlara böyle misaller getirmektedir. Kötü sözün misali de kökü yerden sökül-müş, ayakta duramayan kötü bir ağaçtır.”

Hucurât suresi, 11-12 Ayetler:

“Ey iman edenler! Bir topluluk diğer bir toplulukla alay etmesin; zira onlar kendilerinden daha iyi olabilirler.”

HADİS-İ ŞERİFLER

Değerli eğitici,

Bu bölümde ilgili değerle ilişkilendirilebilecek hadislerle örnekler bulacaksınız. İsterseniz size örnek olarak verilmiş hadis-i şeriflerin haricinde kazanım ve konuyla ilişkili gördüğünüz başka hadisleri de güvenilir kaynaklardan kullanarak kullanabilirsiniz. Buradaki hadisler örnek olarak size verilmiştir.

Resulullah (s.a.v.) şöyle buyurmuştur:

“Muhakkak ki Allah (c.c.) güzeldir, güzelliği sever...” (Müslim, İmân, 147)

ÖZLÜ SÖZLER

Değerli eğitici,

Bu bölümde ilgili değerle ilişkilendirilebilecek atasözleri, özdeyişler gibi özlü sözlere örnekler bulacaksınız.

İsterseniz size örnek olarak verilmiş bu özlü sözlerin haricinde kazanım ve konuyla ilişkili gördüğünüz başka özlü sözleri de güvenilir kaynaklardan kullanarak kullanabilirsiniz. Buradaki özlü sözler örnek olarak size verilmiştir.

“Dinlemek, gösterilebilecek en yüksek nezakettir.”

Dale Carnegie (Okunuşu: Deyl Karnegi)

Söz ola kese savaşı / Söz ola kestire başı

Söz ola ağılı aş / Bal ile yağ ede bir söz

(**Ağılı aş**: Zehirli yemek)

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME ÖNERİSİ

- ✓ Öğrencilere kazanımlarıyla ilgili günlük tutturabilirsiniz.
- ✓ Öğrencilerinizdeki davranış değişikliğini gözlemleyebilirsiniz.
- ✓ Veli ziyaretleri yapabilirsiniz.

Ekim Ayı Fasikülü

DEĞER ADI: EDEP SAYGI NEZAKET

3

HEDEFE ODAKLAN	KAZANIM Değerli eğitici, bu hafta yapacağınız etkinlik ve yürüteceğiniz faaliyetlerle öğrencilere neler kazandırabileceğinizi bu bölümde bulabilirsiniz.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Büyüklerine karşı nasıl davranması gerektiğini bilir. 2. Saygılı bir insanın nerede nasıl davranmasının doğru olduğunu farkında olur. 3. Bir arada yaşama kurallarıyla saygı arasında ilişki kurar. 4. Misafirlilik adabına uygun davranışlar gerçekleştirmeye çabalar. 5. Allah'ın (c.c.) edep ve saygıyla ilgili emirlerini örneklerdir. 6. Peygamberin temel insan hakları ve özgürlükleri konusundaki öğütlerini ifade eder. 7. Söz, davranış ve tutumlarıyla akranlarına örnek olur. 8. Sofra ve yemek adabına dikkat eder.
UYGULAMA MEKANINI BELİRLE	ÇEDES UYGULAMA MEKANLARI Değerli eğitici, bu bölüm, yapmayı planladığınız etkinliği ÇEDES uygulama mekanlarından hangilerinde yapabileceğiniz hakkında sizlere hatırlatıcı olarak hazırlanmıştır.	ÇEDES Uygulama Usul ve Esasları bölümünde yer verilen uygulama mekânlarından uygun olan bir yer.
HAZIRLAN	MOTİVASYON VE ÖN BİLGİ Değerli eğitici, bu bölümde yapmayı planladığınız etkinliğe öğrencilerinizi nasıl hazırlayabileceğinize dair örnek içerikler bulacaksınız. Sizler daha farklı motivasyonu ve ilgiyi artırıcı etkinlikler oluşturabilir ve uygulayabilirsiniz. Buradaki içerikler örnek olarak size sunulmuştur.	Örnek sorular: <ul style="list-style-type: none"> • İçinizde “Yaşlı olmak isteyen var mı?” • “Babanız size miras olarak ne bıraksın istersiniz?” Örnek meraklandırma: <p>Eğitici, öğrencilere yönelik şöyle bir açıklama yapabilir. Sevgili çocuklar/gençler, bugün sizlerle gizli polislik yapacağız. İstenmeyen söz ve davranışlarda bulunanları tespit edip güzel işler yapanları alkışlayacağız.</p> Örnek bilgilendirme: <p>Eğitici, öğrencilere yönelik şöyle bir açıklama yapabilir. Atalarımız “Tatlı dil yılanı deliğinden çıkarır.” demişler. Bu söz ile bize aktardıkları çok değerli bir tecrübe var. İsterseniz deneyebilirsiniz. Mecaz anlamlar barındırdığını da unutmayın ama. Sizler ÇEDES öğrencileri olarak bunun öncüsü olacaksınız.</p>

HİKAYE YORUMLAMA ÖNERİSİ

Değerli eğitici,

Bu bölümde ilgili değere ilişkin, kolaylıkla yapabileceğiniz etkinlik türlerine ait örnek içerikler bulacaksınız.

İsterseniz verilen örnekten hareketle daha farklı etkinlikler oluşturabilir ve uygulayabilirsiniz.

TAHTA ÇANAK

Evde çocukları ve torunlarıyla birlikte yaşayan yaşlı dedenin gözleri iyi görmüyor ve elleri o kadar titriyordu ki yemek yerken sürekli üstüne başına döküyor, sofrayı örtüsünü kirletiyor, tabak çanağı kırıyordu.

Hikayeye ara verilir. Aşağıdaki sorular öğrenciye yöneltilir ve cevaplar alınır.

Siz dedenin çocuğu olsaydınız böyle bir durumda ne yapardınız?

Sizce böyle durumlarda ne yapılmalı?

Hikayeye devam edilir.

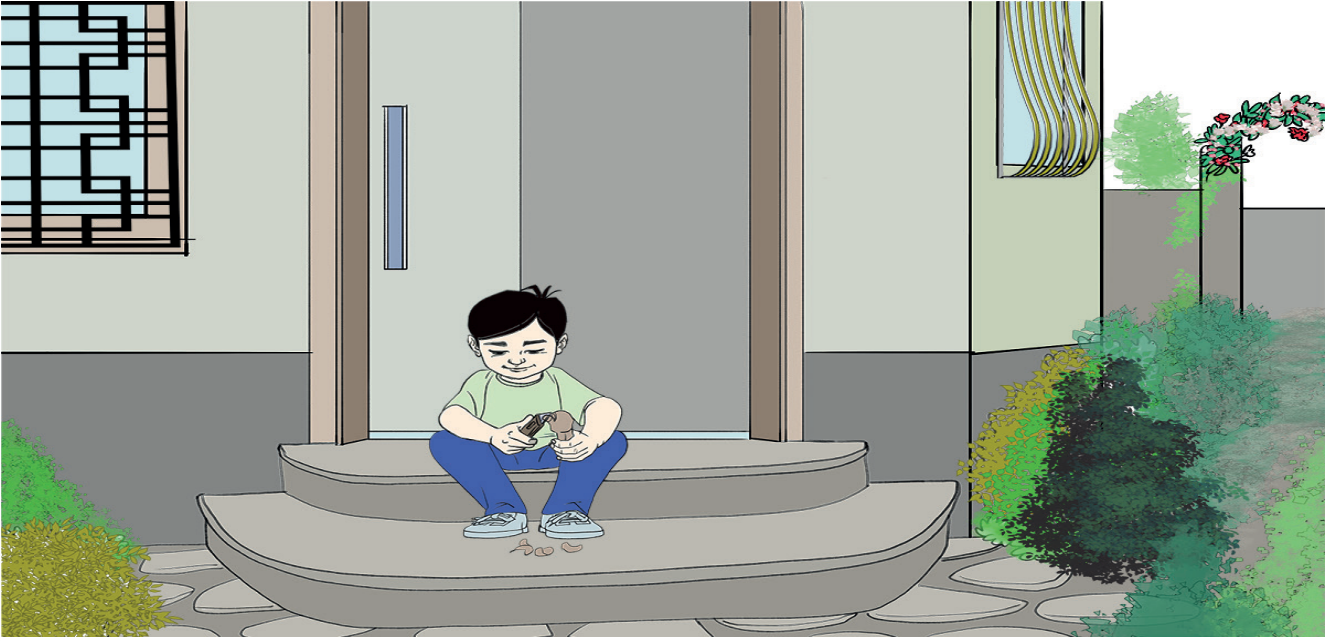
Son zamanlarda sofrada bu tür kazalar artınca bundan rahatsız olan anne ve baba bir çözüm düşündüler; dedeye tahta çanak, kaşık ve çatal alındı.

Artık dede yer sofrasında ayrı yiyor, hiçbir şey kırmıyor, dökmüyordu. Böylece anne de daha az çamaşır yıkıyor, değerli tabaklar da kırılmamış oluyordu.

Hikayeye ara verilir. Aşağıdaki sorular öğrenciye yöneltilir ve cevaplar alınır.

Anne-babanın bulduğu çözümü nasıl değerlendiriyorsunuz?

Gelişen bu durum karşısında siz dede olsanız ne hissedersiniz?

Hikayeye devam edilir.

Yaşlı dede tahta çanakla çorbasını içerken son derece mahcup bir şekilde etrafına bakıyordu. Evin küçük torunu dedesinin bu durumunu tam anlamamış da olsa uzaktan izliyordu. Bir gün anne ve babası dışarıdayken küçük çocuk eline geçirdiği bir tahta parçasını oynamaya başladı.

Hikayeye ara verilir. Aşağıdaki sorular öğrenciye yöneltilir ve cevaplar alınır.

Sizce küçük çocuk ne yapıyor olabilir?

Küçük çocuğun fark ettiği şey sizce nedir?

Hikayeye devam edilir.

Anne ve babası eve gelince ne yaptığını sorduklarında “Tahta kaşık ve çanak yapıyorum; siz yaşılanınca ben de size bunları vereceğim.” dedi.

Anne ve baba uzunca bir süre üzgün ve sessizce birbirlerine bakakaldılar.

Hikaye bitiminde aşağıdaki sorular öğrenciye yöneltilir ve cevaplar alınır.

Neden?

Ne düşünüyorlardır, sizce?

Ne yapmalıydılar?

Öğrenci cevaplarından sonra bebeklik çağında, anne-babanın çocukları için yaptığı fedakarlıklara değinilir. Bebeklik, engellilik ve yaşlılık gibi dönemleri yaşayanların ilgi, güler yüz, sevgi, saygı ve nezakete daha çok muhtaç oldukları vurgulanır. Onların tekrar genç olamayacağı ama bizlerin bir gün (Allah (c.c.) nasip ederse) yaşlı olacağımız hatırlatılmalıdır.

Hikaye düzenlenerek alıntılanmıştır.

<https://www.masal.org/ali-dede-ve-tahta-canak.html>

MULTİMEDİA ÖNERİSİ

Değerli eğitici,

Bu bölümde ilgili değer konusunda örnek olması için derlenmiş video, kısa film vb. öneriler, web araçlarıyla yapabileceğiniz etkinlikler yer alacaktır.

ÇEDES Uygulama mekanlarının hangisinde bu etkinliği gerçekleştirebileceğinize dikkat etmeniz önerilir.

Gerekli teknik altyapısı uygun olan (Bilgisayar, İnternet, Projeksiyon cihazı veya Etkileşimli Tahta vb.) herhangi bir mekânda öğrencilerinize bu içerikleri sunabilirsiniz.

Video Önerisi:

Öğrencilere videoyu izletmeden önce,

- Bir sabah gözlerini açtığında yaşının yetmişe gelmiş olduğunu görsen neler hisseder neler düşünürsün?

Sorusu yöneltilir.

Öğrencilerin düşünceleri alındıktan sonra video izletilir.

Video Link: <https://www.youtube.com/watch?v=vVBis4dQdJQ>

Video Tanıtıcı Notlar:

Başlık: Bir Sabah Uyandın Yaşın Olmuş 70 - Nasıl Yani?

Kaynak: @DiyanetDijital YouTube Kanalı

Uygunluk: Temel/ortaöğretim seviyesine uygundur.

Süre: 3 dakika 21 saniye

Konu: Yaşlılara saygıyı konu ediniyor.

Video izlendikten sonra, videoda yer verilen örnekler çeşitlendirilerek öğrencilerde bıraktığı etki üzerine konuşulur.

OKUL İÇİ ETKİNLİK ÖNERİSİ

Değerli eğitimci,

Bu bölümde öğrencilerinizle okul içerisinde ilgili değere ilişkin, kolaylıkla yapabileceğiniz etkinlik türlerine ait örnekler bulacaksınız. İsterseniz verilen örnekten hareketle daha farklı etkinlikler oluşturabilir ve uygulayabilirsiniz.

Öğrencilerinizle birlikte okul içerisinde “Atalara Hürmet” günü düzenleyebilirsiniz.

ETKİNLİK YÖNERGESİ

Aile büyükleri hayatta olan öğrencilerden birinin veya birkaçının (altmış beş yaş üzeri) aile büyükleri belirlenen gün söyleşiye katılmak üzere okula davet edilir.

Okul idaresinden gerekli izinler alınarak söyleşi programı, tarihi ve saati belirlenir.

Söyleşi konusu için aşağıdaki içeriklerden yararlanılabilir:

- Sizce saygı nedir ve kimlere gösterilir?
- Neden birilerine hürmet göstermeliyiz?
- Küçüklerin hangi davranışları saygı göstergesi olarak değerlendirilir?
- Saygı gösterme biçimleri zaman içinde değişir mi?
- Sizin çocukluk çağınızda büyüklere saygı gösterme biçimleri nasıldı?
- Saygı içeren veya saygısızlık kabul edilen davranışlar nasıl ayırt edilebilir?
- Hürmet etmeyi veya göstermeyi örneklendirir misiniz?

OKUL DIŞI MAHALLE ETKİNLİK ÖNERİSİ

Değerli eğitimci,

Bu bölümde öğrencilerinizle okul dışında (yakın çevrede, yürüyerek gidilebilecek mesafedeki uygulama mekanlarında) ilgili değere ilişkin, kolaylıkla yapabileceğiniz etkinlik türlerine ait örnekler bulacaksınız. İsterseniz verilen örnekten hareketle daha farklı etkinlikler oluşturabilir ve uygulayabilirsiniz.

Dikkat: Öğrencilerinizle birlikte yapacağınız okul dışı etkinliklerde yapılacak etkinlik ile ilgili velilerinizi bilgilendirmeyi, öğrencilerinizin bu etkinliğe katılımı için veli izin belgesi almayı unutmayınız.

Trafik polisi ile iş birliği yaparak, trafikte saygı ve nezaket gözlemi yapabilirsiniz.

Yakınıınızda trafik akışı işlek (yaya geçidi, trafik ışıkları, bisiklet yolları, vb. olan) bir caddeyi gözlem yapmak için tercih edebilirsiniz.

Yayaya yol veren, yaşlı veya dezavantajlı bireye geçiş kolaylığı sağlayan, trafik kurallarına, işaret ve işaretçilerine, trafik ışıklarına uyan ve uymayan sürücülerin/yayaların saygı ve nezaket bağlamında doğru veya yanlış yaptıkları gözlenerek not edilir. Yapılan gözlemler esnasında veya sonrasında trafikte saygı ve nezaketin farklı boyutları olduğunun vurgulanması önemlidir. Öğrencilerle birlikte not edilen davranış örnekleri saygı, nezaket, edep değerleriyle ilişkilendirilerek değerlendirilir ve doğrularının nasıl olması gerektiği açıklanır. Trafikte veya diğer ortamlarda toplumsal ve yasal kurallara uymazsak ne gibi sorunlarla karşılaşabileceğimiz hatırlatılır.

Örnek Olumlu/Olumsuz Davranışlar

- ♦ Durarak veya yavaşlayarak yayalara geçiş önceliği/kolaylığı sağlamak.
- ♦ Gereksiz yere (saygısızca) kornaya basarak gürültü kirliliği oluşturmak.
- ♦ Araç dışından duyulacak şekilde camları açıp yüksek sesle müzik dinlemek.
- ♦ Takip mesafesine dikkat etmemek.
- ♦ Aşırı hız yapmak.
- ♦ Trafiğin akışını engelleyecek şekilde yavaş hareket etmek.
- ♦ Seyir halindeyken veya beklerken dışarı çöp atmak.
- ♦ Araç kullanırken bir yandan da telefonla uğraşmak.
- ♦ Ani manevralar yaparak bisikletli ve motorlu sürücülerini rahatsız etmek.

**DIŞ GEZİ/KAMP VEYA SPORİF
ETKİNLİK ÖNERİSİ**

Değerli eğitimci,

Bu bölümde öğrencilerinizle yine okul dışında (uzak çevrede, araçla gidilebilecek mesafedeki uygulama mekanlarında) ilgili değere ilişkin, kolaylıkla yapabileceğiniz (kamp, spor, oyun, fiziksel aktivite vb.) etkinlik türlerine ait örnekler bulacaksınız.

İsterseniz verilen örnekten hareketle daha farklı etkinlikler oluşturabilir ve uygulayabilirsiniz.

Dikkat: Öğrencilerinizle birlikte yapacağınız okul dışı etkinliklerde yapılacak etkinlik ile ilgili velilerinizi bilgilendirmeyi, öğrencilerinizin bu etkinliğe katılımı için veli izin belgesi almayı unutmayınız.

Öğretmen kontrolünde ön hazırlık yapılarak, imkanların elverişli olması halinde semt pazarında bir sergi açabilir, belirli süre aralığında öğrencilerinizin iletişim kurma becerilerini geliştirmek, saygılı, kibar ve güler yüzlü olmanın önemini fark ettirmek için satıcı olarak görev almasını sağlayabilirsiniz. Bu tecrübe öğrencinizin gerçek hayat deneyimi edinmesine doğal ortamda gözlem yapabilmesine katkı sağlayacaktır.

Böyle bir etkinlik için illaki semt pazarı olma zorunluluğu yoktur. Mahalledeki bir bakkalda, manavda da bu etkinlik yapılabilir.

DENE/SÖYLE/ÜRET HAREKETE GEÇ ÖNERİSİ

Değerli eğitici,

Bu bölümde ilgili değerle ilişkilendirilmiş öğrencilerinizin kendi başlarına, sorumluluk üstlenerek veya görev olarak yapabilecekleri, etkinlik türlerine ait örnekler bulacaksınız.

İsterseniz verilen örnekten hareketle daha çeşitli görevler oluşturabilir ve öğrencinizi harekete geçirebilirsiniz

Ailemle Sıla-i Rahim Yapıyorum

Öğrenciler misafirlik adabı (nezaket, saygı, zarafet, güler yüz, güzel söz ve dua sözcükleri) ile ilgili (kültürel farklılıklar da dikkate alınarak) araştırma yapar. Büyüklerine sorar. Kaynaklara başvurur. Ardından ailesini de organize ederek misafirlik ve ziyaret adabına uygun olacak şekilde akraba, komşu, hasta, yaşlı ziyaretleri gerçekleştirir.

Ziyaret öncesinde, ziyaret esnasında ve vedalaşırken nelere dikkat ettiğini, yapılan ziyaret sırasında neler hissettiğini, nelerle karşılaştığını arkadaşlarıyla paylaşır.

Örnek nezaket davranışları :

(Akrabalık, samimiyet, komşuluk ilişkilerine veya örf-adete göre değişkenlik gösterebilir.)

- Gitmeden önce müsaitlik durumunu sorarak haber vermek.
- Giderken hediyelik veya ikramlık bir şeyler götürmek.
- Küçük çocuklu bir evse çocukları da sevindirecek bir şeyler götürmek.
- Misafirliği geç saatlere bırakmamak.
- Eve girerken güler yüzle selam vermek, hâl hatır sormak.
- Ayakkabıları dağınık, başkalarını rahatsız edecek bir şekilde bırakmamak.
- Çıkarılacak dış kıyafetler varsa çıkarınca ev sahibine teslim etmek.
- Ev sahibinin gösterdiği yere oturmak.
- Evdeki kapalı odalara izinsiz girmemek.
- Tuvalet ve lavabo kullanmak gerektiğinde ev sahibinden izin istemek.
- Yemek yerken önünden ve ağzını şapırdatmadan yemek.
- Yerlere bir şeyler dökmemeye özen göstermek.
- Güzel sözlerle hitap etmek.
- İsteddiği ve istemediği şeyleri kibar ve net bir şekilde ifade etmek.
- Abartılı bir süre misafirlikte kalmamak.
- Güler yüzle vedalaşmak.

VELİ ÇALIŞMALARI ÖNERİSİ

Değerli eğitici,

Bu bölümde ilgili değerle ilişkilendirilmiş öğrencilerinizin aileleriyle birlikte yapabilecekleri etkinlik türlerine ait örnekler bulacaksınız.

İsterseniz verilen örnekten hareketle daha farklı görevler oluşturabilir ve öğrencinizi ve ailesini harekete geçirebilirsiniz

Öğrencilerinize ve ailelerine en az bir hafta boyunca uygulayacağı edep, saygı ve nezaket kuralları ile ilgili bilgi verebilirsiniz. Bir hafta sonunda velilerden öğrencilerin bu konuda kurallara uyup uymadıklarıyla ilgili geri dönüt alabilirsiniz.

“Pinpon Topu” Etkinliği

Aile fertleri belirlenen çizgi üzerinde başlangıç noktasından bitiş noktasına kadar kaşıkla pinpon topu taşıma etkinliği yaparlar. Taşıma sırası kurayla veya “Taş-Kâğıt-Makas” gibi basit bir oyunla belirlenebilir. Sıra belirlendikten sonra ilk oyuncu ağzına aldığı kaşıkla pinpon topu taşıırken diğer aile fertleri de dokunmadan (gülerek, güldürmeye çalışarak, yapamaz diye tezahüratlar atarak, vb.) oyuncunun dikkatini dağıtmaya çalışır.

Etkinlik herkes en az bir kez görevi tamamlayana kadar (veya isteğe bağlı daha da fazla) devam ettirilir.

Oyun sona erdikten sonra aşağıdaki sorular eşliğinde öğrencilerle sohbet edilir.

- Oyun esnasında dikkatimiz dağıtılmaya çalışıldığında neler hissettik?
- Dikkatini en çok dağıtan şey ne oldu?
- Hangi durumlar insanları rahatsız eder?
- Nerede nasıl davranırsak saygılı oluruz?

Aşağıda yer verilen örnek durumlarda yapılan hangi davranışların saygısızlık olacağı hakkında öğrencilerle sohbete devam edilir.

- ✓ Kütüphanede ne yaparsak oradaki diğer insanları rahatsız etmiş ve saygısızlık etmiş oluruz?
- ✓ Toplu taşıma araçlarında ne yaparsak oradaki diğer insanları rahatsız etmiş ve saygısızlık etmiş oluruz?
- ✓ Sınıf ortamında ne yaparsak oradaki diğer insanları rahatsız etmiş ve saygısızlık etmiş oluruz?
- ✓ Toplantı esnasında ne yaparsak oradaki diğer insanları rahatsız etmiş ve saygısızlık etmiş oluruz?
- ✓ İbadet eden kişinin yanında veya ibadet mekânında ne yaparsak oradaki diğer insanları rahatsız etmiş ve saygısızlık etmiş oluruz?
- ✓ Uyuyan birinin yanında ne yaparsak onu rahatsız etmiş ve saygısızlık etmiş oluruz?
- ✓ Kitap okuyan, ders çalışan birinin yanında nasıl davranırsak onu rahatsız etmiş ve saygısızlık etmiş oluruz?
- ✓ Sınav esnasında ne yaparsak oradaki diğer insanları rahatsız etmiş ve saygısızlık etmiş oluruz?

Saygılı olmak için nasıl davranılmalı, ne yapılmalı vurgusu yapılır. Sevgili Peygamberimiz’in (s.a.v.) “Kendisi için sevip istediğini başkası için de sevip istemek, kendisi için hoşlanmayıp istemediğini başkası için de istememek.” ilkesi hatırlatılmalıdır.

AYET-İ KERİMELER

Değerli eğitici,

Bu bölümde ilgili değerle ilişkilendirilebilecek ayetlere örnekler bulacaksınız. İsterseniz size örnek olarak verilmiş ayetlerin haricinde kazanım ve konuyla ilişkili gördüğünüz başka ayetleri de kullanabilirsiniz. Buradaki ayetler örnek olarak size verilmiştir

İsra suresi, 23-24. Ayetler:

“Rabb’in, sadece kendisine kulluk etmenizi ve anne babanıza iyi davranmanızı emretti. Onlardan biri veya ikisi senin yanında yaşlanırsa onlara öf bile deme! Onları azarlama! İkisine de gönül alıcı güzel sözler söyle. Onlara merhametle ve alçak gönüllülükle kol kanat ger. “Rabbim! Onlar nasıl küçüklükte beni şefkatle eğitip yetiştirdilerse şimdi sen de onlara merhamet göster” diyerek dua et.”

Lokman suresi, 16-19. Ayetler:

“Lokmân, “Sevgili oğlum” (dedi), “Yaptığın iş bir hardal tanesi ağırlığında bile olsa, bir kayanın içinde saklansa veya göklerde yahut yerin dibinde bulunsa yine de Allah onu açığa çıkarır. Kuşkusuz Allah her şeyi bütün gizlilikleriyle bilir, O her şeyden haberdardır.” “Yavrucuğum, namazını özenle kıl, iyi olanı emret, kötü olana karşı koy, başına gelene sabret. İşte bunlar, kararlılık gerektiren işlerdendir.” “Gurura kapılarak insanlara burun kıvrırma, ortalıkta çalım satarak yürüme; unutma ki Allah gurura kapılıp kendini beğenen hiç kimseyi sevmez.”

“Yürüyüşünde ölçülü ol, sesini yükseltme; çünkü seslerin en çirkini eşeğin anırmasıdır.”

HADİS-İ ŞERİFLER

Değerli eğitici,

Bu bölümde ilgili değerle ilişkilendirilebilecek hadislerle örnekler bulacaksınız. İsterseniz size örnek olarak verilmiş hadis-i şeriflerin haricinde kazanım ve konuyla ilişkili gördüğünüz başka hadisleri de güvenilir kaynaklardan bularak kullanabilirsiniz. Buradaki hadisler örnek olarak size verilmiştir.

Resulullah (s.a.v.) şöyle buyurmuştur:

“(Mü'min) Kardeşine tebessüm etmen sadakadır. İyiliği emredip kötülükten sakındırman sadakadır. Yolunu kaybeden kimseye yol göstermen sadakadır. Yoldan taş, diken, kemik gibi şeyleri kaldırıp atman da senin için sadakadır.” (Tirmizi, Birr, 36.)

“Her dinin (kendine özgü) bir ahlâkı vardır; İslâm ahlâkı(nın özü) hayadır.” (İbn Mâce, Zühd, 17)

“Allah (c.c.) Teâlâ, yaşından ötürü bir ihtiyara saygı gösteren gence, yaşlılığında hizmet edecek kimseler lutfeder.” (Tirmizî, Birr 75)

ÖZLÜ SÖZLER

Değerli eğitici,

Bu bölümde ilgili değerle ilişkilendirilebilecek atasözleri, özdeyişler gibi özlü sözlerle örnekler bulacaksınız.

İsterseniz size örnek olarak verilmiş bu özlü sözlerin haricinde kazanım ve konuyla ilişkili gördüğünüz başka özlü sözleri de güvenilir kaynaklardan bularak kullanabilirsiniz. Buradaki özlü sözler örnek olarak size verilmiştir.

“Sıcak bir gülümseme, nezaketin evrensel dilidir.”

William Arthur Ward (Okunuşu: Vilyim Artır Vord)

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME ÖNERİSİ

- ✓ Öğrencilere kazanımlarıyla ilgili günlük tutturabilirsiniz.
- ✓ Öğrencilerinizdeki davranış değişikliğini gözlemleyebilirsiniz.
- ✓ Veli ziyaretleri yapabilirsiniz.

Ekim Ayı Fasikülü

DEĞER ADI: EDEP SAYGI NEZAKET

4

HEDEFE ODAKLAN	KAZANIM Değerli eğitici, bu hafta yapacağınız etkinlik ve yürüteceğiniz faaliyetlerle öğrencilere neler kazandırabileceğinizi bu bölümde bulabilirsiniz.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Çatışma durumlarında saygı ve nezaket çerçevesinde çözümler sunar. 2. Sanal ortamlarda gezinirken ahlaki ölçülere özen gösterir. 3. Çevresini doğal haliyle korumaya istekli olur. 4. Selamlaşma adabına uygun davranır. 5. Kişilerin ahlaki davranışlarının birey kadar toplumu da etkilediğini bilir. 6. Kutsal değerlere saygı gösterir. 7. İletişimde nezaket kurallarına dikkat eder. 8. Bireyin kendisine, etkileşim kurduğu kimselere gösterdiği nezaket ve saygı kadar çevresine, doğaya ve bulunduğu coğrafyaya da özen göstermesi, nazik olması beklenir.
UYGULAMA MEKANINI BELİRLE	ÇEDES UYGULAMA MEKANLARI Değerli eğitici, bu bölüm, yapmayı planladığınız etkinliği ÇEDES uygulama mekanlarından hangilerinde yapabileceğiniz hakkında sizlere hatırlatıcı olarak hazırlanmıştır.	ÇEDES Uygulama Usul ve Esasları bölümünde yer verilen uygulama mekânlarından uygun olan bir yer.
HAZIRLAN	MOTİVASYON VE ÖN BİLGİ Değerli eğitici, bu bölümde yapmayı planladığınız etkinliğe öğrencilerinizi nasıl hazırlayabileceğinize dair örnek içerikler bulacaksınız. Sizler daha farklı motivasyonu ve ilgiyi artırıcı etkinlikler oluşturabilir ve uygulayabilirsiniz. Buradaki içerikler örnek olarak size sunulmuştur.	Örnek sorular: • “Edebim el vermez/Edepsizlik edene Susmak en güzel cevaptır/Edebi elden gidene!” (Yunus Emre) Yunus Emre’nin bu dörtlüğünü devam ettirecek olan var mı? Sevgili çocuklar/gençler, bugün sizlerle .....’ya giderek yaşlılarımızı ziyaret edeceğiz. Onlara değer verdiğimizizi, unutmadığımızı, hürmet ettiğimizi göstereceğiz. Örnek heyecanlandırma: Sevgili çocuklar/gençler, zaman makinesi olsa ve biz Peygamber Efendimiz’in (s.a.v.) zamanına yolculuk yapabilirsek, Veda Hutbesi’ni dinleseğimiz güzel olur muydu?

TARİHİ HUTBE YORUMLAMA ÖNERİSİ

Değerli eğitici,

Bu bölümde ilgili değere ilişkin, kolaylıkla yapabileceğiniz etkinlik türlerine ait örnek içerikler bulacaksınız.

İsterseniz verilen örnekten hareketle daha farklı etkinlikler oluşturabilir ve uygulayabilirsiniz.

VEDA HUTBESİ

Öğrencilere aşağıda yer verilen sorular yöneltilerek öğrencilerin cevapları alınır. Eğitici tarafından da destekleyici olarak Veda Hutbesi hakkında kısa bilgi verilir.

- Hutbe neye deniyor biliyor musunuz?
- Daha önce hiç hutbe dinlediniz mi?
- “**Veda Hutbesi**” ifadesini duydunuz mu?
- Kim yapmıştır, bu konuşmayı?
- Neden Veda Hutbesi denilmiştir?

Veda Hutbesi Hakkında Kısa Bilgi:

Veda Hutbesi’nde bütün insanlara yönelik evrensel mesajlar olduğu gibi kul haklarını ilgilendiren konular da ele alınmıştır.

Resulullah, Veda Hutbesi’nde can ve mal dokunulmazlığı, cahiliye âdetlerinden olan faizin ve kan davalarının kaldırılması, suçun şahsiliği, Müslüman kardeşliği, emanetlerin sahiplerine iade edilmesi gibi doğrudan kul hakkını ilgilendiren hususlar yanında kendisinin son peygamber olması, ümmetine miras olarak Allah’ın (c.c.) kitabını ve sünnetini bırakması gibi temel esaslara vurgu yapmıştır.

Özetle nelere niçin saygı göstermemiz gerektiğini; nasıl zarif ve nazık davranabileceğimizi; nasıl Allah’ın (c.c.) istediği gibi yaşayabileceğimizi bizlere ifade etmiştir.

Veda Hutbesi’nden alınmış bölümler okunmadan önce aşağıdaki soru, öğrencilere yöneltilerek öğrencilerden dikkatli takip etmeleri ve sorunun cevabını metin okunurken bulmaya çalışmaları istenir.

Allah’ın (c.c.) son Peygamberi, Veda Hutbesi’nde nelere saygı göstermemiz gerektiğini bizlere nasıl anlatmaktadır?

VEDA HUTBESİ'NDEN ALINTILAR

- Ey insanlar! Biliniz ki Rabb'iniz birdir, atanız da birdir. Bütün insanlar Âdem'den gelmiş, Âdem de topraktan yaratılmıştır.
- Arap'ın Arap olmayana, Arap olmayanın Arap'a, beyazın siyaha, siyahın da beyaza hiçbir üstünlüğü yoktur. Allah (c.c.) katında üstünlük ancak takva ile dir.
- Biliniz ki bu şehriniz Mekke, bugününüz arefe ve bu ayınız zilhicce nasıl mukaddes ve dokunulmaz ise mallarınız ve canlarınız da aynı şekilde dokunulmazdır.
- Cahiliye devrinin kan davaları da kaldırılmıştır.
- Ey insanlar! Kadınların haklarına riayet etmenizi ve bu hususta Allah'tan (c.c.) korkmanızı tavsiye ederim. Siz kadınları Allah'ın (c.c.) emaneti olarak aldınız. Onların namus ve iffetini Allah adına söz vererek helâl edindiniz. Dikkat edin! Sizin kadınlar üzerinde hakkınız olduğu gibi onların da sizin üzerinizde hakları vardır.
- Kadınlar hususunda Allah'tan (c.c.) korkun ve onlara en iyi şekilde davranın.
- Müslüman Müslümanın kardeşidir. Bir Müslümanın malı rızası olmadan diğer bir Müslümana helâl olmaz. Sakın zulmetmeyin.
- Herkes ancak kendi işlediği suçtan sorumludur. Baba oğlunun, oğul da babasının suçundan sorumlu tutulamaz.
- Ödünç alınan şeyler sahibine geri verilmelidir. Yararlanılmak üzere alınan şeyler de sahiplerine iade edilmelidir. Borçlar ödenmelidir.
- Kimin yanında bir emanet varsa onu sahibine iade etsin.
- Rabb'iniz olan Allah'tan (c.c.) sakının, O'na kulluk edin. Beş vakit namazınızı kılın. Ramazan Ayı'nda oruç tutun, hac ibadetini yerine getirin, mallarınızın zekâtını gönül hoşluğuyla verin.
- Yöneticilerinize Allah'ın (c.c.) kitabına uydukları sürece itaat edin ve böylece Rabbinizin cennetine girin.
- Benden sonra hiçbir peygamber gelmeyecektir.
- Ey müminler! Size iki emanet bırakıyorum. Onlara sımsıkı sarıldığınız takdirde bir daha asla yolunuzu şaşırırmazsınız. Bunlar Allah'ın (c.c.) kitabı Kur'an'la Peygamberinin sünnetidir.

Metin bittiğinde metne başlamadan sorulan;

- Allah'ın (c.c.) son Peygamberi, hangi alanlarda saygılı davranmamız gerektiğini bize anlatmaktadır?

sorusu tekrarlanır ve öğrencilerin verdikleri cevaplar not edilir.

Bazı cevaplar (örnek)

- ✓ Allah'a (c.c.) saygı,
- ✓ Hayat hakkına saygı,
- ✓ Mülkiyet hakkına saygı,
- ✓ Helal kazanca saygı,
- ✓ İzzet, şeref ve insan onuruna saygı,
- ✓ Yaratılıştan gelen farklılıklara saygı,
- ✓ Erkeğin ve kadının haklarına saygı,
- ✓ Atalara saygı,
- ✓ Yöneticilere, makama saygı,
- ✓ Kur'an'a, Sünnete saygı,

Madde madde yorumlamalar yapıldıktan, üzerine konuşulduktan sonra aşağıdaki soru öğrencilere yöneltilir ve Veda Hutbesi'nden günümüze aktarım sağlayacak şekilde ilişkilendirme yapılır.

- Kime/neye/niçin/nasıl saygı duymalıymışız?

Merak uyandırmak için 632 yılında yapılan bu konuşma ile 10 Aralık 1948'de "İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi" ile aralarında benzerlik olup olmadığına bakılmasının önerildiği ifade edilerek etkinlik sonlandırılır.

MULTİMEDIA ÖNERİSİ

Değerli eğitimci,

Bu bölümde ilgili değer konusunda örnek olması için derlenmiş video, kısa film vb. öneriler, web araçlarıyla yapabileceğiniz etkinlikler yer alacaktır.

ÇEDES Uygulama mekanlarının hangisinde bu etkinliği gerçekleştirebileceğinize dikkat etmeniz önerilir.

Gerekli teknik altyapısı uygun olan (Bilgisayar, internet, projeksiyon cihazı veya etkileşimli tahta vb.) herhangi bir mekânda öğrencilerinize bu içerikleri sunabilirsiniz.

Video Önerisi:

Öğrencilere gerçek hayatta saygının önemli olduğu kadar sanal dünyada da sosyal medyada da saygının önemli olduğu belirtilir.

Her toplulukta olduğu gibi, sosyal medyada da görgü kuralları yazısız gelişti. Buna bir isim de verilmiş. Netiket (netiquette) kuralları deniyor.

- Daha önce bu ismi duyan var mı?
- Ne olabilir, bu kurallar?
- Neden bu tür kurallar oluşturulmaya ihtiyaç duyuluyor?

Soruları yöneltilir. Öğrencilerin cevapları alınır.

Ardından aşağıdaki video izletilir.

Video Link: <https://www.youtube.com/watch?v=hDI6liSq5x4>

Video Tanıtıcı Notlar:

Başlık: Sosyal Medya Ahlakı

Kaynak: @diyanettv YouTube Kanalı

Uygunluk: Temel Eğitim/ortaöğretim seviyesine uygundur.

Süre: 3 dakika 55 saniye

Konu: İftarı Beklerken Programı'nın konuğu Yrd. Doç. Dr. Bilal Yorulmaz, "Sosyal Medya Ahlakı" konusunu değerlendiriyor. Mahremiyet vurgusu, Beğeni dürtüsü üzerinden statü oluşturma, İnsanların beğeneceği şeyler yapmak Allah'ın (c.c.) beğeneceği şeyler yapmanın önüne geçiyor.

Video izlendikten sonra aşağıdaki sorular öğrencilere yöneltilerek öğrencilerin cevapları alınır.

- Dinlerin insanlara koyduğu ölçüler sosyal medya için de geçerli midir?
- Hangi ölçüleri söyleyebilirsiniz?
  - o Rabb'ine saygı,
  - o Zamana saygı,
  - o Muhataba saygı,
  - o Mahremiyete saygı,
  - o Özel hayata saygı,
  - o Kişilik haklarına saygı,
  - o Hukuka saygı.

Aşağıdaki başlıklar ve sorular etrafında konuşma sürdürülebilir.

- Hangi sosyal medya araçlarında, sosyal çevremizi kimler oluşturabilir?
- Sosyal medya araçlarını ne için, hangi amaçla kullanıyoruz?
- Sosyal medyada paylaşabileceğimiz ve paylaşamayacağımız şeyler var mı?
- İnternette ve sosyal medyada kişisel verilerimizi nasıl güvende tutabiliriz?
- İnternette ve sosyal medyadaki her hesap gerçek mi?
- İnternette ve sosyal medyada yer alan her bilgi doğru mu?
- İnternette güvenilir kaynak var mı?
- İnsanlar; kendilerine ulaşan bir haberin, bir fotoğrafın, bir ses kaydının, bir videonun gerçek olup olmadığını nasıl bilebilir?

Aşağıdaki ortamlarda nelere dikkat edersek saygılı davranmış oluruz?

- Sosyal medya aracılığıyla konuşurken,
- Sosyal medya aracılığıyla yazışırken,
- İnternette gezinirken,
- Bir konuda araştırma yaparken,
- Sosyal medyada paylaşım yaparken,
- Sosyal medyada paylaşılanlara yorum yaparken,
- Sosyal medyada birilerini takip ederken.

Not: Sosyal medya ifadesi ile WhatsApp, Telegram, YouTube, Snapchat, Facebook (Meta), Twitter (X), Instagram, LinkedIn, Swarm, Tiktok vb. sayısı ve ismi değişkenlik gösteren platformlar kastedilmektedir.

OKUL İÇİ ETKİNLİK ÖNERİSİ

Değerli eğitimci,

Bu bölümde öğrencilerinizle okul içerisinde ilgili değere ilişkin, kolaylıkla yapabileceğiniz etkinlik türlerine ait örnekler bulacaksınız. İsterseniz verilen örnekten hareketle daha farklı etkinlikler oluşturabilir ve uygulayabilirsiniz.

RÖPORTAJ ETKİNLİĞİ

Okul içerisinde gerçekleşebilecek, etkinlik yönergesinde örneklendirilmiş çatışma durumları gibi durumlar belirleyerek öğrencilerinizin nasıl çözüm bulduklarını tespit edebilir, çözümlerle ilgili tartışma ortamı oluşturabilir, sonuçları okul panolarında sergileyebilirsiniz.

ETKİNLİK YÖNERGESİ

Kulüp öğrencilerinizden bir grup öğrenciyle birlikte okul koridorlarında istekli öğrencilerle aşağıda örneklendirilmiş sorular ekseninde röportaj etkinliği yapınız.

Gerekli Malzemeler:

- Kamera (Telefon kamerası da kullanılabilir.)
- Mikrofon (Telefon kamerası da kullanılabilir.)
- Ya da ses kayıt aracı.

- Arkadaşınız da sizin oturmak istediğiniz yere oturmak istiyor. Ne yaparsınız? Nasıl bir çözüm bulursunuz?
- Öğretmeniniz arkadaşınızı rahatsız ettiğini düşünüyor. Ancak asıl arkadaşınız sizi rahatsız ediyor. Ne yaparsınız? Nasıl bir çözüm bulursunuz?
- Okul bahçesinde top oynamak istiyorsunuz. Ancak aynı sahada başkaları da oynamak istiyor. Ne yaparsınız? Nasıl bir çözüm bulursunuz?
- Kantinde yemek sırasında biri gelip sıranın en önüne geçti. Ne yaparsınız? Nasıl bir çözüm bulursunuz?
- Temizlik personeli merdivenleri siliyor ve siz de merdivenleri kullanmak durumundasınız. Ne yaparsınız? Nasıl bir çözüm bulursunuz?, vb.

Bu soruları, en az yirmi öğrenciye sorarak cevaplarını alınız.

Verilen cevapları kayıtlardan çözümleyerek poster haline getiriniz.

Sonuçları, kulüp panosunda sergileyerek etkinliği sonlandırabilirsiniz.

OKUL DIŞI MAHALLE
ETKİNLİK ÖNERİSİ

Değerli eğitici,

Bu bölümde öğrencilerinizle okul dışında (yakın çevrede, yürüyerek gidilebilecek mesafedeki uygulama mekanlarında) ilgili değere ilişkin, kolaylıkla yapabileceğiniz etkinlik türlerine ait örnekler bulacaksınız. İsterseniz verilen örnekten hareketle daha farklı etkinlikler oluşturabilir ve uygulayabilirsiniz.

Dikkat: Öğrencilerinizle birlikte yapacağınız okul dışı etkinliklerde yapılacak etkinlik ile ilgili velilerinizi bilgilendirmeyi, öğrencilerinizin bu etkinliğe katılımı için veli izin belgesi almayı unutmayınız.

DRAMA ETKİNLİĞİ

Öğrencilere “İnsanlarla iletişim kurarken nelere dikkat edersiniz?” sorusunu sorunuz ve öğrencilerin cevaplarını alınız.

Öğrencilerden gelen cevapları derleyip özetleyiniz. Nezaket ve edep vurgusunu yapınız.

Ardından, “Size bir kasa limon verilse ve sizden bunları mahalle arasında satmanız istense, nelere dikkat eder, bu görevi nasıl yaparsınız?” sorusu yöneltiniz.

-Müşteriyi nasıl ikna edersiniz?

-Neler söylersiniz?

-Almıyorum derse nasıl davranırsınız?

-Kızgın cevap verirse ne yaparsınız? gibi sorularla destekleyiniz.

Uygulamanın yapıldığı mekan da dikkate alınarak gönüllü öğrencilerden canlandırma yapmalarını isteyiniz.

Öğrencilerin canlandırma yaparken sergiledikleri tutumları, söyledikleri sözleri, jest ve mimik hareketlerini eğitsel yönlerini ön plana çıkararak değerlendiriniz.

Not: Öğrencilerin aşırıya gitmesine müsaade etmeden, birbirleriyle nezaket ve edep ölçüleri içindeki şakalaşmalarına izin veriniz.

**DIŞ GEZİ/KAMP VEYA SPORİF
ETKİNLİK ÖNERİSİ**

Değerli eğitici,

Bu bölümde öğrencilerinizle yine okul dışında (uzak çevrede, araçla gidilebilecek mesafedeki uygulama mekanlarında) ilgili değere ilişkin, kolaylıkla yapabileceğiniz (kamp, spor, oyun, fiziksel aktivite vb.) etkinlik türlerine ait örnekler bulacaksınız.

İsterseniz verilen örnekten hareketle daha farklı etkinlikler oluşturabilir ve uygulayabilirsiniz.

Dikkat: Öğrencilerinizle birlikte yapacağınız okul dışı etkinliklerde yapılacak etkinlik ile ilgili velilerinizi bilgilendirmeyi, öğrencilerinizin bu etkinliğe katılımı için veli izin belgesi almayı unutmayınız.

HUZUREVİ ZİYARETİ

Öğrencilerinizle birlikte gerekli yasal izinleri almak ve ön görüşmeler yapmak kaydıyla “Huzurevi ziyareti” yapabilirsiniz.

Huzurevi ziyaretinde dikkat edilmesi gereken hususlar:

- Huzurevinde kalan yaşlıları ziyaret etmek istiyorsanız öncelikle ziyaret etmek istediğiniz huzurevi müdürlüğünü arayarak izin almanız ve ziyarete katılacak kişi sayısını belirterek randevu oluşturmanız gerekmektedir. Ziyaret gün ve saatleri olabilir. Aynı gün ve saatte farklı gruplar ziyaret randevusu oluşturmuş olabilir. Yetkililerden bilgi alınmalıdır.
- Huzurevi sakinlerinden bazıları telefonunuzu kullanmak, bir yakınını aramak isteyebilirler. Para, yiyecek, içecek gibi şeyler de isteyebilirler. Bu gibi durumlarda yetkililere danışmadan sizin ve onların güvenliğini tehlikeye düşürecek eylemlerde bulunulmamalıdır.
- Bulaşıcı hastalığı olanların ziyarete katılmamasına dikkat edilmelidir.
- Ziyaretler kısa tutulmalı, yetkililerin yönlendirmeleri dikkate alınmalıdır.
- Huzurevine giden grupların mümkün olduğunca kalabalık olmaması yaşlı misafirlerin yorulmaması açısından önem taşımaktadır.
- Yiyecek ve içecek gibi hediyeler götürülecekse yaşlılarımızın şeker ve tansiyon gibi rahatsızlıkları olabileceği göz önünde bulundurulmalıdır. Götürülen hediyeler yetkililere danışmadan verilmemelidir.

Götürülebilecek hediyeler: Çiçek, taze meyve, hurma, kuruyemiş, meyve kurusu, süt, kefir, meyve suyu, gazsız içecekler, bisküvi, kolonya, kitap, gazete, dergi, biblo, kişisel veri veya bilgi içermeyen mektup, bileklik, takı, vb. gibi hediyeler olabilir. Onlar için getirdiğiniz herhangi bir eşya önce yine yönetime teslim edilmeli, kontrolü sağlanmalıdır.

- Unutmayın ki yaşlılara götüreceğiniz en güzel hediye; hürmet, sevgi, güler yüz ve tatlı bir sohbetir.
- Huzurevlerine ziyarete gidildiğinde yüz ifademize ve söylemlerimize dikkat etmeliyiz. Huzurevi sakinlerinin yüzüne acıyarak, üzülerek bakılmamalıdır.
- Ziyaret etmedeki amacımız yaşlının moralini yükseltmek, değerli olduğunu hissettirmek, hürmet göstermek, yalnızlık hissine kapılmamasını sağlamaktır.

Çevreme Duyarlıyım, Değerlerime Sahip Çıkıyorum

- Konuştukları süre boyunca onları dinlemeye özen göstermek yeterli olacaktır. Onlar konuşurken başka şeylerle ilgilenmemeli, onları dinlediğinizi onlara hissettirmeli, onların yüzlerine ve gözlerine bakılmalıdır.
- Huzurevi sakinlerini rahatsız edecek, geçmiş yaşantıları ile ilgili ya da gelecek yaşamları ile ilgili kaygılandıracak soruların sorulmaması daha doğru olacaktır.

Sorulması uygun olmayan bazı sorular;

- Amca, teyze kimsen yok mu?
- Ömrünüzün sonuna kadar burada mı yaşayacaksınız?
- Eşinizi kaybettiğinizde çok üzüldünüz mü?
- Çocuklarınız sizi neden ziyaret etmiyor?
- Neden burada kalıyorsunuz?

DENE/SÖYLE/ÜRET HAREKETE GEÇ ÖNERİSİ

Değerli eğitici,

Bu bölümde ilgili değerle ilişkilendirilmiş öğrencilerinizin kendi başlarına, sorumluluk üstlenerek veya görev olarak yapabilecekleri, etkinlik türlerine ait örnekler bulacaksınız.

İsterseniz verilen örnekten hareketle daha çeşitli görevler oluşturabilir ve öğrencinizi harekete geçirebilirsiniz

ETKİNLİK YÖNERGESİ

Öğrencilerden yeni okuyacakları bir kitabın kahramanlarının saygı ve nezaket içeren davranışlarını tespit etmeleri istenir.

Okuyacağı kitabı öğrenci kendisi belirleyebileceği gibi öğretmen de belirleyebilir.

Not: Öğrenci belirlediği kitabı uygunluk kontrolü için öğretmenine bildirmeli, öğretmenin- den uygunsuz içerik olmadığına dair onay almadan okuma yapmamalıdır.

Öğrenci kitabı okumaya başlamadan önce ne yapması nasıl yapması gerektiği öğrenci- lere açıklanır.

Bir sonraki sayfada yer verilen “**Karakter Değerlendirme Formu**” örnek olarak öğrenci- ye verilir.

Bu formu eğitici, basılı olarak öğrenciye verilebileceği gibi öğrencinin kendi formunu oluşturmasına, özgün içerikler üretmesine fırsat vererek formun öğrenci tarafından oluşturulmasını da isteyebilir.

Kitabı bitirdikten sonra okuduğu kitaptaki kahramanların saygılı davranışlarını tespit ederek yazdığı formu eğiticiye teslim etmesi, bunun yanında sözlü olarak arkadaşları- na anlatması istenir.

Not: Öğrencinin imkanları da dikkate alınarak hazırladığı form ile ilgili internet ortamın- da blog sayfa oluşturması ya da YouTube videosu çekip paylaşması da istenebilir.

KARAKTER DEĞERLENDİRME FORMU

Kitabın adı:

Yazarı:

Konusu:

Saygı ve Nezaket Kurallarına Dikkat Eden Kahramanlar:

1. ....
2. ....
3. ....
4. ....
5. ....

	Değerli Davranış	Kahraman	Sayfası
1.			
2.			
3.			
4.			
5.			

VELİ ÇALIŞMALARI ÖNERİSİ

Değerli eğitici,

Bu bölümde ilgili değerle ilişkilendirilmiş öğrencilerinizin aileleriyle birlikte yapabilecekleri etkinlik türlerine ait örnekler bulacaksınız.

İsterseniz verilen örnekten hareketle daha farklı görevler oluşturabilir ve öğrencinizi ve ailesini harekete geçirebilirsiniz

Öğrencilerinizle birlikte ailelerin katılımını da sağlayarak geri dönüştürülebilir ya da yeniden kullanılabilir atık malzemeler kullanarak yeni ürünler meydana getirebilir, oluşturduğunuz bu ürünleri mahallenizde sergileyebilirsiniz.

Örnekler:

- ✓ Plastik veya cam şişelerden, kaplardan kesilerek ya da boyanarak dekoratif malzemeler,
- ✓ Eski kıyafetlerden çanta veya poşetler,
- ✓ Karton veya metal kaplardan kalemlik ya da masaüstü organize ediciler,
- ✓ Fotoğraf çerçeveleri,
- ✓ Saksılar,
- ✓ Askı aparatları,
- ✓ Anahtarlıklar,
- ✓ Mumluk veya süsler,
- ✓ Bileklik veya takı malzemeleri, vb.

AYET-İ KERİMELER

Değerli eğitici,

Bu bölümde ilgili değerle ilişkilendirilebilecek ayetlere örnekler bulacaksınız. İsterseniz size örnek olarak verilmiş ayetlerin haricinde kazanım ve konuyla ilişkili gördüğünüz başka ayetleri de kullanabilirsiniz. Buradaki ayetler örnek olarak size verilmiştir

Nisa suresi, 86. Ayet

“Size bir selâm verildiğinde ya daha güzeli ile veya dengi ile karşılık verin. Allah, her şeyin hesabını tutmaktadır.”

Mü’minun suresi, 96. Ayet

“Sen kötülüğü en güzel bir tutumla sav. Onların yakıştırdıkları şeyleri biz çok iyi biliyoruz.”

HADİS-İ ŞERİFLER

Değerli eğitici,

Bu bölümde ilgili değerle ilişkilendirilebilecek hadislerle örnekler bulacaksınız. İsterseniz size örnek olarak verilmiş hadis-i şeriflerin haricinde kazanım ve konuyla ilişkili gördüğünüz başka hadisleri de güvenilir kaynaklardan kullanarak kullanabilirsiniz. Buradaki hadisler örnek olarak size verilmiştir.

Örnek 1:

Resulullah (s.a.v.) şöyle buyurmuştur:

“Her duyduğunu söylemesi kişiye günah olarak yeter.” (Ebu Davud, Edep, 80.)

Örnek 2:

Resulullah (s.a.v.) şöyle buyurmuştur:

“Küçüğümüze merhamet etmeyen ve büyüğümüzün saygınlığını kabul etmeyen bizden değildir.” buyurur. (Tirmizî, Birr, 15.)

ÖZLÜ SÖZLER

Değerli eğitimci,

Bu bölümde ilgili değerle ilişkilendirilebilecek atasözleri, özdeyişler gibi özlü sözler örnekler bulacaksınız.

İsterseniz size örnek olarak verilmiş bu özlü sözlerin haricinde kazanım ve konuyla ilişkili gördüğünüz başka özlü sözleri de güvenilir kaynaklardan kullanarak kullanabilirsiniz. Buradaki özlü sözler örnek olarak size verilmiştir.

“Kötü söz sahibine aittir.” **(Atasözü)**

“Her şey incelikten, insan kabalıktan kırılır.” **(Hz. Mevlana)**

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME ÖNERİSİ

- ✓ Öğrencilere kazanımlarıyla ilgili günlük tutturabilirsiniz.
- ✓ Öğrencilerinizdeki davranış değişikliğini gözlemleyebilirsiniz.
- ✓ Veli ziyaretleri yapabilirsiniz.
- ✓ Edep, saygı ve nezaket değeri altında yer alan ilgili kazanımlara yönelik hazırlanmış öğrenci öz değerlendirme formunu öğrencinize; veli öğrenci değerlendirme formunu ise öğrenci velinize uygulayarak dönüt alabilirsiniz.

(ÖĞRENCİLER İÇİN)
EDEP-SAYGI-NEZAKET DEĞERİ
ÖN TEST
DEĞERLENDİRME ÖLÇEĞİ

Madde No	Sevgili öğrenciler; Aşağıda verilen ifadelerle ilgili tutum ve davranışlarınızı hangi sıklıkla gerçekleştirdiğinizi yandaki bölümde işaretleyiniz.	Her zaman	Çoğunlukla	Nadiren	Hiçbir zaman
1.	Çevremdeki insanlara güler yüzlü davranırım.				
2.	Büyüklerime karşı saygılı davranırım.				
3.	Günlük hayatımda argo ve kaba kelimeleri kullanmama-ya özen gösteririm.				
4.	Evimize gelen misafirlerle sohbet ederim.				
5.	Bir hata yaptığımda özür dilemekten çekinmem.				
6.	Aile büyüklerimi ziyaret etmeye istekli olurum.				
7.	Öfkelendiğimde sakin kalmayı başarırım.				
8.	Toplu taşıma araçlarında yaşlılara, engellilere ve hamilelere yer veririm.				
9.	Büyüklerim benden yardım istediğinde onlara yardım ederim.				
10.	Tanıdığım kişilerle karşılaştığımda selamlaşırım.				
11.	Sanal ortamlarda hakaret içerikli ve kaba ifadeler kullanmam.				
12.	Üzüntülü ve öfkeli olduğum anlarda kötü söz kullanmama dikkat ederim.				
13.	Çevremizin temiz ve doğal kalması için çabalarım.				
14.	Görgü ve nezaket kurallarına uymaya özen gösteririm.				
15.	Karar verme sürecinde aileme danışırım.				
16.	Oyun sonrası rakibimi tebrik ederim.				
17.	İşini güzel yapanları takdir ederim.				
18.	Başkasının önüne geçerek sıra ihlali yapmam.				
19.	Arkadaşlarıma, kardeşlerime hoşlanmayacakları lakaplar takmam.				
20.	Bana iyilik yapıldığında nazikçe teşekkür ederim.				

EDEP-SAYGI-NEZAKET DEĞERİ SON TEST DEĞERLENDİRME ÖLÇEĞİ
(ÖĞRENCİLER İÇİN)

Madde No	Sevgili öğrenciler; Aşağıda verilen ifadelerle ilgili tutum ve davranışlarınızı hangi sıklıkla gerçekleştirdiğinizi yandaki bölümde işaretleyiniz.	Her zaman	Çoğunlukla	Nadiren	Hiçbir zaman
1.	Çevremdeki insanlara güler yüzlü davranırım.				
2.	Büyüklerime karşı saygılı davranırım.				
3.	Günlük hayatımda argo ve kaba kelimeleri kullanmama-ya özen gösteririm.				
4.	Evimize gelen misafirlerle sohbet ederim.				
5.	Bir hata yaptığımda özür dilemekten çekinmem.				
6.	Aile büyüklerimi ziyaret etmeye istekli olurum.				
7.	Öfkelendiğimde sakin kalmayı başarırım.				
8.	Toplu taşıma araçlarında yaşlılara, engellilere ve hamilelere yer veririm.				
9.	Büyüklerim benden yardım istediğinde onlara yardım ederim.				
10.	Tanıdığım kişilerle karşılaştığımda selamlaşırım.				
11.	Sanal ortamlarda hakaret içerikli ve kaba ifadeler kullanmam.				
12.	Üzüntülü ve öfkeli olduğum anlarda kötü söz kullanmama dikkat ederim.				
13.	Çevremizin temiz ve doğal kalması için çabalarım.				
14.	Görgü ve nezaket kurallarına uymaya özen gösteririm.				
15.	Karar verme sürecinde aileme danışırım.				
16.	Oyun sonrası rakibimi tebrik ederim.				
17.	İşini güzel yapanları takdir ederim.				
18.	Başkasının önüne geçerek sıra ihlali yapmam.				
19.	Arkadaşlarıma, kardeşlerime hoşlanmayacakları lakaplar takmam.				
20.	Bana iyilik yapıldığında nazikçe teşekkür ederim.				

Proje değerlendirmesi		Evet	Hayır
1.	ÇEDES Değerler Kulübü çalışmalarına katılmaktan memnun musunuz?	(E)	(H)
2.	Yapılan etkinliklerin sizde olumlu yönde davranış değişikliği meydana getirdiğini düşünüyor musunuz?	(E)	(H)
3.	ÇEDES projesi kapsamında hangi etkinliklerin yapılması sizi mutlu etti/eder?		

EDEP-SAYGI-NEZAKET DEĞERİ SON TEST DEĞERLENDİRME ÖLÇEĞİ
(VELİLER İÇİN)

Madde No	Sevgili veliler; Aşağıda verilen ifadelerle ilgili tutum ve davranışlarınızı hangi sıklıkla gerçekleştirdiğinizi yandaki bölümde işaretleyiniz.	Her zaman	Çoğunlukla	Nadiren	Hiçbir zaman
1.	Çevresindeki insanlara güler yüzlü davranır.				
2.	Büyüklerine karşı saygılı davranır.				
3.	Günlük hayatında argo ve kaba kelimeleri kullanmamaya özen gösterir.				
4.	Büyüklerine karşı söz ve davranışlarıyla saygılı olmaya özen gösterir.				
5.	Bir hata yaptığında özür dilemekten çekinmez.				
6.	Aile büyüklerini ziyaret etmeye istekli olur.				
7.	Öfkelendiğinde sakın kalmayı başarır.				
8.	Toplu taşıma araçlarında yaşlılara, engellilere ve hamilelere yer verir.				
9.	Aile büyükleri ondan yardım istediğinde onlara yardım eder.				
10.	Tanıdığı kişilerle karşılaştığında selamlaşır.				
11.	Sanal ortamlarda kaba ve hakaret içerikli ifadeler kullanmaz.				
12.	Üzüntülü ve öfkeli olduğu anlarda kötü söz kullanmama-ya dikkat eder.				
13.	Çevremizin temiz ve doğal kalması için çabalar.				
14.	Görgü ve nezaket kurallarına uymaya özen gösterir.				
15.	Karar verme sürecinde aile büyüklerine danışır.				
16.	Oyun sonrası rakibini tebrik eder.				
17.	İşini güzel yapanları takdir eder.				
18.	Başkasının önüne geçerek sıra ihlali yapmaz				
19.	Arkadaşlarına, kardeşlerine hoşlanmayacakları lakaplar takmaz.				
20.	Kendisine iyilik yapıldığında nazikçe teşekkür eder.				

Proje değerlendirmesi		Evet	Hayır
1.	ÇEDES Değerler Kulübü çalışmalarına katılmaktan memnun musunuz?	(E)	(H)
2.	Yapılan etkinliklerin öğrencinizde olumlu yönde davranış değişikliği meydana getirdiğini düşünüyor musunuz?	(E)	(H)
3.	ÇEDES projesi ile ilgili görüş, fikir ve önerileriniz varsa aşağıdaki alana yazabilirsiniz.		

VELİ DESTEK MEKTUBU (ÖN YÜZ)

Değerli Velimiz,

ÇEDES Projesi kapsamında bu ayki değerimiz “Edep, Saygı ve Nezaket”.

Edep; iyi ahlak, güzel terbiye, utanma, zarafet; insanlara söz ve hareketlerinde güzel davranışta bulunma gibi insanı insan yapan değerleri temsil eder.

Saygı da üstünlüğü, yaşlılığı, yararlılığı, kutsallığı dolayısıyla bir kimseye, bir şeye karşı dikkatli, özenli, ölçülü davranmaya sebep olan sevgi duygusu, hürmet, ihtiram anlamına gelir.

Nezaket ise başkalarına karşı saygılı ve incelikle davranma, incelik, naziklik olarak tanımlanır, sözlüklerde.

Özünde saygı ve sevgi olan bütün bu değerler, insan yaşantısında otomatik olarak gelişmez. İnsan fıtratında var olan değerlerin davranışa dönüşmesi ancak doğru bilgi, emek ve doğru örneklik ile mümkün olabilir.

Bizler de Değerler Kulübü olarak edep, saygı ve nezaket konusunda öğrencilerimizin bilgi düzeyini arttırmak, öğrencilerimizde farkındalık meydana getirmek ve aşağıdaki tabloda yer verilen hedef davranışları öğrencilerimize kazandırmak istiyoruz.

Hedeflerimize ulaşmada siz değerli velilerimizin destekleri bizim için çok önemlidir. Bu nedenle yapacağımız etkinlikler süresince sizlerin de bize destek olacağına inanıyoruz. Özellikle tanışma, kaynaşma, duygu, düşünce ve fikir paylaşımı amacıyla yapacağımız “Veli Buluşmaları” etkinliğinde sizleri de aramızda görmek bizler için mutluluk verici olacaktır.

Kazanımlara ulaştırmada yapacağımız etkinliklerin etkili ve kalıcı olabilmesi için;

- ✓ Çocuğunuzla kulüp faaliyetlerinde yapılan etkinlikler hakkında sohbet etmenizi,
- ✓ Konuşmalarınızda argo ve küfür içerikli söylemlerden uzak durmanızı,
- ✓ Kazanımları destekleyici anılarınızı veya bildiğiniz kıssaları anlatmanızı,
- ✓ Değerlerin nesilden nesle aktarımının sağlanabileceği ortamlarda çocuğunuzla birlikte daha çok bulunmanızı,
- ✓ Çocuğunuzun olumlu davranışlarını takdir etmenizi,
- ✓ Çocuğunuza verilen “sıra sende/harekete geç” etkinliğine destek vermenizi,
- ✓ Eğitici tarafından çocuğunuza verilen görevlerde onu destekleyici olmanızı,
- ✓ Ay sonunda sizlerle paylaşacağımız “Veli Öğrenci Değerlendirme Ölçeği”ni samimiyetle cevaplamanızı

En önemlisi de söz, tutum ve davranışlarınızla çocuğunuza örnek olmanızı önemsiyoruz. Vereceğiniz destek için teşekkür ederiz.

VELİ DESTEK MEKTUBU (ARKA YÜZ)

DEĞER	HEDEF KAZANIMLAR	YAPILABİLECEK ETKİNLİK TÜRLERİ
EDEP-SAYGI-NEZAKET	1. HAFTA 1. Karşılaştığı insanlara güler yüzle selam verir. 2. Günlük yaşantısında nezaket ölçülerine dikkat eder. 3. Çevresindeki insanlarla iletişim kurarken güzel ve zarif sözler kullanmaya çabalar. 4. Saygıyı hayatının her alanına taşımaya istekli olur. 5. Anne ve babasına karşı hürmetkar olur. 6. Gerçek hayatta olduğu gibi sanal alemde de saygılı olması gerektiğinin farkında olur. 7. Hangi davranışların saygı, nezaket ve zarafet içerdiğini ayırt eder.	ÇEDES uygulama mekanlarında; Eğitim öğretim sürecinde eğlenerek, yaparak, yaşayarak, deneyerek, sorgulayarak öğrenme süreci tercih edilirken <ul style="list-style-type: none"> • etkin hikaye dinleme, video izleme, • görsel yorumlama, drama, • kısa film, • röportaj, • eser inceleme, • metin yazarlığı, • okul içi ve yakın çevre (mahalle) etkinlikleri, uzak çevre (kamp, müze, işletme gezileri vb.) etkinlikler ile öğrenci ve veli çalışmaları yapılabilir. <p>Not: Yer verilen etkinlikler, öğreticinin tercihin ve uygulama mekanının elverişli olma durumuna göre değişiklik gösterebilir.</p>
	2. HAFTA 1. Söz, tutum ve davranışlarında saygılı olmaya özen gösterir. 2. Duygu ve düşüncelerini nezaketle ifade eder. 3. Çevresine ve doğal çevreye neden saygılı olması gerektiğini açıklar 4. Kaba, incitici, alaycı söz ve davranışlardan sakınmaya istekli olur. 5. Edep, saygı ve nezaket kavramlarını tanımlar. 6. Milli, manevi, ahlaki değerlere ve kutsallara saygı gösterir. 7. Aile büyüklerine ve yaşlılara hürmetini söz ve davranışlarıyla gösterir.	
	3. HAFTA 1. Büyüklerine karşı nasıl davranması gerektiğini bilir. 2. Saygılı bir insanın nerede nasıl davranmasının doğru olduğunu farkında olur. 3. Bir arada yaşama kurallarıyla saygı arasında ilişki kurar. 4. Misafirlik adabına uygun davranışlar gerçekleştirmeye çabalar. 5. Allah'ın (c.c.) edep ve saygıyla ilgili emirlerini örneklandırır. 6. Peygamberin temel insan hakları ve özgürlükleri konusundaki öğütlerini ifade eder. 7. Söz, davranış ve tutumlarıyla akranlarına örnek olur. 8. Sofra ve yemek adabına dikkat eder.	
	4. HAFTA 1. Çatışma durumlarında saygılı çözümler sunar. 2. Sanal ortamlarda gezinirken ahlaki ölçülere özen gösterir. 3. Selamlaşma adabına uygun davranır. 4. Kişilerin ahlaki davranışlarının birey kadar toplumu da etkilediğini bilir. 5. Kutsal değerlere saygı gösterir. 6. İletişimde nezaket kurallarına dikkat eder. 7. Çevresini doğal haliyle korumaya istekli olur.	

Bu tabloda gördüğünüz ifadeler, yapacağımız etkinliklerle öğrencilerimize kazandırmayı hedeflediğimiz kazanımları ve bu süreçte kullanmayı planladığımız yöntem ve teknikler göstermektedir.

EDEP, SAYGI VE NEZAKET SÖZLÜĞÜ

ADAB-I MUAŞERET

1. Davranış bilgisi.
2. Bir toplumda benimsenerek gelenekleşmiş nezaket, terbiye, ahlak ve görgü kuralları.
İslam dinindeki muaşeret kurallarının bir kısmı şunlardır: Maddi ve manevi temizliğe dikkat etmek, çevreyi temiz tutmak, yalan söylememek, iftira etmemek, dedikodu yapmamak, haset etmemek, helal kazanmak, kişinin eşine, çocuklarına, komşularına ve iş yerindeki arkadaşlarına karşı güler yüzlü olması, yoksullara karşı yardımsever olmak, küçüklere şefkat büyüklere saygı göstermek, kadınlara nazık davranmak, selamı yaygınlaştırmak.

ADAP

1. İzlenmesi gereken usuller, yollar, prensipler.
2. En iyi hâl ve hareketler, ölçülü davranışlar, kişiler arasındaki iyi ilişkileri düzenleyen kurallar, uyulması gereken görgü kuralları.
3. Ahlak, terbiye, incelik, saygı.
4. Dinin ve aklın beğendiği, insanın söz ve davranışlarında, başkaları tarafından takdir edilmesini, her türlü hata ve kusurdan korunmasını sağlayan ve ona üstün meziyetler kazandıran ahlaki davranışlar.

ADİL

1. Adaletli, adalet sahibi, doğru, hak tanır, hukuka saygılı, insaflı. “Âbidin ibadeti kendini, adilin adaleti dünyayı düzeltir.” (Atasözü)
2. Farzları yerine getiren, dinin buyurduğu şeylere sıkıca yapışan, yasaklarından sakınan, davranışlarında gerçeği araştıran, dinini ve kişiliğini zedeleyici söz ve davranışlardan kaçınan. “Allah adil olanları sever.” (Kur’an-ı Kerim 49/9)

ÂR

1. Utanma duygusu. “Allah’ın (c.c.) gönderdiği bütün dinlerde en önemli şey güzel ahlaktır. İslam’da ise en güzel ahlak ârdır.” (Hadis)
2. Ahlak, namus, edep, haya. Ne Allah’tan (c.c.) haya ettin ne peygamberden âr ettin. (M. A. Ersoy) İnsanın Allah’a (c.c.) olan sevgi ve saygısından dolayı kötülüklerden ve ahlak dışı şeylerden kaçınmasıdır.

AZZE VE CELLE

Allah’a (c.c.) saygının, sevginin ve bağlılığın bir ifadesi olarak, onun esmayihüsnaşından sonra söylenen “Rabb’imizin şanı aziz ve yüce olsun!” anlamında bir söz. “Ne var ki pazarlığa girişilecek ecelle;/Sermayem tek kelime, Allah (c.c.) azze ve celle.” (N. F. Kısakürek)

ÇELEBİ

1. Kibar, zarif, asil, okumuş, bilgili kimse.
2. Allah (c.c.) adamı, Allah’a (c.c.) bağlı adam.
3. Mevlana’nın soyundan gelen.
4. Osmanlı döneminde şehirli halk arasında kullanılan unvan sözcüğü.
5. Çelebi Sultan Mehmet dönemine kadar padişah çocuklarına verilen unvan.

EDEP

1. İyi ahlak, güzel terbiye, eğitim. “Beni Rabb’im terbiye ettiği için edebim güzel oldu.” (Hadis)
2. Utanma, zarafet; insanlara söz ve hareketlerinde güzel davranışta bulunma. “Bir baba, çocuğuna edepten daha güzel bir miras bırakmaz.” (Hadis)
3. Bir toplumda örf, âdet ve kural hâlini almış iyi tutum ve davranışlar veya bunları kazandıran bilgi. “Çocuklarınızı şahsiyetli yetiştiriniz ve onların edeplerinin güzel olması için çalışınız.” (Hadis)
4. Allah’ın (c.c.) razı olmadığı her türlü işten el çekme, günahlardan sakınma yollarını bilme ve kulluğun hakikatini kavrayarak ibadet etme.
5. Allah (c.c.) ve Resulü’nün emrettiği bütün istekleri yerine getirip sakındırdıklarından kaçınarak elde edilen güzel huy. “Edep bir taç imiş nur-ı Huda’dan,/Giy ol tacı emin ol her beladan.” (Sarı Mehmet Paşa)

HAREM

1. Korunan yer, korunan şey, yasak bölge.
2. Herkesin girmesine izin verilmeyen, saygıdeğer ve kutsal yer. “Herkesin evi haremidir.” (Hadis)
3. Hac ve umre için ihrama girilen yerlerden itibaren Mekke’de Kâbe’ye doğru olan kısım, Kâbe ve çevresi.
4. Mekke ve Medine’nin sınırları, Hz. Peygamber tarafından belirlenen çevresi. “Her peygamberin bir haremi vardır. Benim haremim ise Medine’dir.” (Hadis)
5. Erkeğin hanımı, eşi.
6. Müslümanların evlerinde yabancıların girmesi yasak olan, kadınlara ayrılmış daire veya bölüm.
7. Eski saray ve konaklarda kadınlara ayrılan bölüm, daire.

HAYA

1. Utanma, sıklıkla duyulmuş, edep, ar. “Haya imandandır.” (Hadis)
2. Kişinin, Allah’a (c.c.) olan içten sevgi ve saygısından dolayı kötü, çirkin, ahlak dışı ve günah olan davranışlardan rahatsız olup onlardan kaçınması. “Dört şey, peygamberlerin sünnetlerindendir: Hayalî olmak, güzel koku sürünmek, misvak kullanmak ve evlenmek.” (Hadis)
3. Kınanma endişesiyle dinî kurallara aykırı davranmaktan kaçınma. “İmanın yetmişden fazla derecesi vardır. Haya da imanin derecelerinden biridir.” (Hadis)

HAZRET

1. Bir kimsenin huzuru, önü, makam. “Gel gidelim hazrete Ya Mustafa/Muntazırdır anda ahabisafa.” (Süleyman Çelebi)
2. Saygı ve yüceltme ifadesi olarak değerli ve yüce kabul edilen kişilerin isimlerinin başına getirilen unvan.

Çevreme Duyarlıyım, Değerlerime Sahip Çıkıyorum

HİLİM (HİLM)

1. Yumuşak huylu, kibar, efendi, ağırbaşlı ve akıllı olma, uygarca davranma. “Allah (c.c.), şu iki niteliği olan insanı sever: Hilm ve aceleci olmama.” (Hadis)
2. Gücü kuvveti yerinde olan birinin öfke anında haklı olduğu hâlde karşısındakini cezalandırmak yerine onu bağışlayıp affetmesi. “Allah kalplerinizde olan her şeyi bilir. O, hilim ve ilim sahibidir.” (Kur’an-ı Kerim 33/51)
3. Akıllı ve kültürlü olmakla kazanılan kişisel davranışlarda hoşgörölü, bağışlayıcı ve medeni olma. “Müslüman dininde güçlü ve kararlı kişidir; imanı sağlam, bilgili ve hilim sahibi, zeki ve merhametlidir hem haklı hem bağışlayıcıdır...” (Hasan el-Basri)

HİTABET

1. Hutbe okuma, güzel söz söyleme, vaaz ve nasihat etme, nutuk.
2. Bir topluluğa bir maksadı anlatmak, bir fikri açıklamak, öğüt vermek, bir görüşü benimsetmek, bir eyleme teşvik etmek gibi amaçlarla yapılan güçlü ve etkileyici konuşma veya güzel konuşma sanatı, retorik.

HUŞU

1. İtaat etme, boyun eğme, tevazu gösterme, alçak gönüllü olma. “Biz, bu Kur’an’ı bir dağın üzerine indirseydik muhakkak sen onu Allah korkusundan huşu ile paramparça olduğunu görürdün. Biz, bu tür misalleri insanların gereği gibi düşünmeleri için (sık sık) veriyoruz.” (Kur’an-ı Kerim 59/21)
2. Mutlak bir teslimiyetle Allah’ın (c.c.) isteklerini yerine getirme. “Müslüman erkekler ve Müslüman kadınlar, mümin erkekler ve mümin kadınlar, Allah’a itaat eden erkekler ve itaat eden kadınlar, sözlerinde doğru erkekler ve doğru kadınlar, sabreden erkekler ve sabreden kadınlar, huşulu erkekler ve huşulu kadınlar, sadaka veren erkekler ve sadaka veren kadınlar, oruç tutan erkekler ve oruç tutan kadınlar, namuslarını koruyan erkekler ve kadınlar, Allah’ı çok zikreden erkekler ve kadınlar yok mu? İşte bunlara Allah kendi kâtından bir mağfiret ve büyük bir mükâfat hazırlamıştır.” (Kur’an-ı Kerim 33/35)
3. Allah’a (c.c.) duyulan saygının bir gereği olarak başta namaz olmak üzere ibadetlerin yerine getirilmesi sırasında kulun sükûnet ve vakar içinde bulunması. “Müminler namazlarını huşu içinde kılarlar.” (Kur’an-ı Kerim 23/2)
4. Müminin her an ve her yerde Allah’ın (c.c.) kendisini gördüğü bilinci içerisinde tevazu ile hareket etmesi ve gönlünü her türlü kötülükten arındırması.
5. Allah’ın (c.c.) büyüklüğünün kalpte hissedilip dinin emirlerine karşı tam bir bağlılık gösterme ve nefsin geçici tutkularına değer vermeme. “Sabır ve namaz ile Allah’a sığınıp yardım dileyin. Rab’lerine kavuşup ona döneceklerini umanlar ve huşu duyanlardan başkasına namaz (kılmak) elbette ağır gelir.” (Kur’an-ı Kerim 2/45- 46)

HÜRMET: SAYGI

Hürmet etmek: Saymak, saygı göstermek

Hürmette kusur etmemek: Karşısındaki kişiyi iyi ağırlamak, isteklerini yerine getirmek, saygısızlık etmemek

HÜRRİYET

1. Özgürlük, bağımsızlık, köle olmama. “Hakkıdır hür yaşamış bayrağımın hürriyet/Hakkıdır Hakk’a tapan milletimin istiklal!” (M. A. Ersoy)
2. Kişinin, başkalarının haklarını da gözetip saygı göstererek hareket etme özgürlüğü.
3. Bir kişinin, zümrenin veya kurumun kanuni haklarını koruma ve kullanma serbestliği. “Ben kıyamet gününde hürriyet sahibi bir insanı köle olarak satıp sonra da parasını yiyen insandan davacıyım...” (Hadis)

IRZ

1. İffet, namus. “İrzimizdir çiğnemen, evladımızdır doğranan/Hey sıkılmaz! Ağlamazsan, bari gülmekten utan.” (M. A. Ersoy)
2. Şan, şeref, haysiyet. “Kim, şüpheli şeylerden kaçınırsa dinini ve ırzını korur.” (Hadis)
3. Kişinin bedeni, ruhu, övgüye değer yaratılışı, soyu sopu.
4. İnsanın ister kendisine ister soyuna sopuna isterse sosyal çevresine yönelik olsun övgü ve yergiye konu olan varlığı.
5. İnsanı insan yapan, onun toplum içinde şeref ve saygınlığının bir ifadesi olan ve bu sebeple her türlü saldırı karşısında dokunulmazlığı bulunan kişilik değeri, insanın manevi kişiliği. “Bütün Müslümanların kanları, malları ve ırzları birbirlerine haram kılınmıştır.” (Hadis)

İBADET

1. Boyun eğme, itaat etme, saygı duyma. “Ey insanoğulları! Ben size, ‘şeytana ibadet etmeyin, o sizin için apaçık bir düşmandır, bana ibadet edin, dosdoğru yol budur diye bildirmedi mi?’” (Kur’an-ı Kerim 36/60-61)
2. Kulluk etme, tapınma. “Şu iki adamın (Musa ve Harun’un) kavmi bize ibadet ederken, şimdi biz kalkıp bizim gibi iki insana mı inanacağız?” dediler.” (Kur’an-ı Kerim 23/47)
3. Ululama, övme, yüceltme. “Ben kendisinden başka hiçbir ilah olmayan Allah’ım. Yalnızca bana ibadet et ve beni hatırlamak için namaz kıl!” (Kur’an-ı Kerim 20/14)
4. Allah’ın (c.c.) insanlara emrettiği ve insanların da Allah’a (c.c.) karşı yapmakla yükümlü oldukları tüm davranışlar. “Biz İsrailoğulları’ndan şöyle söz almıştık: ‘Allah’tan başkasına ibadet etmeyeceksiniz; anaya babaya, yakınlara, yetimlere, yoksullara iyilik edeceksiniz. İnsanlara güzel söz söyleyin, namazı kılın, zekâtı verin!’ Sonra siz pek azınız hariç verdiğiniz sözden döndünüz; hâlâ da yüz çeviriyorsunuz.” (Kur’an-ı Kerim 2/183)
5. İnsanın yaratılış amacına uygun olarak, Hz. Peygamber’in uygulamalarını esas alıp niyet ederek yapmış olduğu Allah’a (c.c.) yaklaşma şekilleri; davranışlar. “Onlara, inançlarında samimi bir biçimde içlerinden gelerek ve Allah dışında bütün tanrıları reddederek Allah’a ibadet etmelerinden, namaz kılmalarından ve zekâtı vermelerinden başka bir şey emredilmemişti. İşte gerçek din budur.” (Kur’an-ı Kerim 98/5)
6. Tevhit inancına bağlı kalarak sadece Allah (c.c.) emrettiği için ona sevgi, saygı ve tazim göstermek amacıyla Allah’ın (c.c.) rızasını kazanmak için niyet ederek belirli zamanlarda ve şekillerde yapılan iş, amel. “Ben, insanları ve cinleri ancak bana ibadet etmeleri için yarattım.” (Kur’an-ı Kerim 51/56)

Çevreme Duyarlıyım, Değerlerime Sahip Çıkıyorum

İFFET

1. Haramdan uzak durma, kötü söz ve işlerden kaçınma. “Kim, Allah’tan (c.c.) iffetli davranmayı isterse Allah (c.c.) da onu iffetli kılar...” (Hadis)
2. Yeme, içme ve diğer bedeni hazlar konusunda ölçülü olma, aşırı istekleri bastırıp dinin ve aklın buyruğu altına sokmak suretiyle kazanılan erdem. “Ey Allah’ım! Senden, beni dos-doğru yola iletmeni, bana kulluk bilinci vermeni ve iffetli davranmam için yardım etmeni dilerim...” (Hadis)
3. Cinsel konularda ahlak kurallarına bağlı kalarak insanın namusunu, şerefini ve haysiyetini koruması. “Evlenme imkânı bulamayanlar, Allah kendilerini lütfu ile zengin edinceye kadar iffetlerini korusunlar.” (Kur’an-ı Kerim 24/33)
4. Gözü ve gönlü tok olma durumu. “Allah yoluna kendilerini tamamen adanmış oldukları için, yeryüzünde rızık aramak niyetiyle gezip dolaşamayan muhtaçlara yardım edin. Onların durumunun farkında olmayan, iffetlerinden dolayı onları zengin zanneder.” (Kur’an-ı Kerim 2/273)

İLAH

1. Hak olsun batıl olsun tapınılan her türlü varlık, tanrı, mabut. “Allah’la beraber başka bir ilaha dua etmeyin.” (Kur’an-ı Kerim 28/88)
2. Tapınılan, yüceliği karşısında hayranlık duyulan, gönülden bağlanılıp sığınılan, duyularla idrak edilemeyen varlık. “Allah ki ondan başka ilah yoktur, daima diri ve yarattıklarını koruyup yönetendir. Kendisini ne bir uyuklama ne de uyku tutar. Göklerde ve yerde olanların hepsi onundur...” (Kur’an-ı Kerim 2/255)
3. Hayatın tüm alanlarındaki kuralları belirleme hakkı elinde olan, sevgi, saygı ve yüceltmede eşsiz kabul edilen mutlak varlık, Allah (c.c.). “Sizin ilahınız tek İlahtır. Ondan başka ilah yoktur. O Rahman’dır ve Rahim’dir.” (Kur’an-ı Kerim 2/163)

İTAAT

1. Boyun eğme, uyma, dinlenme, söz dinleme, alınan emre göre hareket etme, saygı gösterme. “Allah’a ve Peygamberi’ne itaat edin. Birbirinizle çekişmeyin. Aksi takdirde korkuya kapılırsınız da gücünüz kuvvetiniz yok olur. Sabredin! Şüphesiz ki Allah sabredenlerle beraberdir.” (Kur’an-ı Kerim 8/46)
2. Allah’ın (c.c.) ve elçisinin ortaya koyduğu emir ve yasaklara uyma. “Ey iman edenler! Allah’a ve Resulü’ne itaat edin, sizden olan buyruk sahiplerine de. Herhangi bir konuda anlaşmazlığa düşerseniz o meselenin çözümü için Allah’a ve Resulü’ne baş vurun.” (Kur’an-ı Kerim 4/59)
3. Dinen, ilmen ve yaş olarak kendisinden üstün olanlara saygı duyma, onların meşru isteklerine uyma. “Allah’a isyan konusunda yaratılmışlara itaat edilmez.” (Hadis)

KUNUT

1. İbadet, boyun eğme, itaat, saygı, huşu, dua etme.
2. Allah’ın emirlerine kendini tam olarak verme, bağlanma ve itaate devam etme hâli. “Şüphesiz ki İbrahim sadece Allah’a kunut eden hanifti. O asla müşriklerden değildi.” (Kur’an-ı Kerim 16/120)
3. Allah’ın yaratmış olduğu herhangi bir hayrı elde etmek veya düşman şerrinden, doğal

afetlerden, salgın hastalıklardan kurtulmak için dua ederek namazda Allah'a sığınma. "Namazın en faziletlisi kunutı uzun olanıdır." (Hadis)

4. Vitir namazının üçüncü rekâtında Fatih ve sure okunduktan sonra okunan dualar

LATİF (EL-LATİF)

"Her şeyi bütün incelikleri ile bilen, bütün yarattıklarına en kibar bir biçimde davranan, kullarına sürekli merhamet ve lütufta bulunan, insanların ihtiyaçlarını anında bilip onlara sayısız nimetler veren." anlamında Allah'ın esmayihüsnasından biri. "Yaratan Allah (yaratmış olduğu varlıkların ihtiyaçlarını, gizli ve açık her şeylerini) hiç bilmez mi? O Latif ve Habir'dir." (Kur'an-ı Kerim 67/14)

MAHREM

1. Saygıya ve gizlenmeye değer şey.
2. Herkesin bilmesi gerekmeyen şey.
3. Aralarındaki kan bağıının yakınlığından dolayı birbirleri ile evlenmeleri yasak olan çok yakın akrabalar. İslam'a göre bir erkek için annesi, kızları, büyük anneleri, kız kardeşleri, yeğenleri, hala ve teyzeleri; kadın için ise babası, oğulları, dedeleri, amcası, dayısı, yeğenleri, erkek kardeşleri mahremdir

MUKADDESAT

1. Kutsal, mübarek, temiz ve kutlu şeyler. "Evet, ulûmunu asrın şebâba öğretelim;/Mukad-desata, fakat, çokça ihtiram edelim." (M. A. Ersoy)
2. Yüce Allah'la ilgili ve manevi büyüklüğü olan; din, iman, namus, Kâbe, peygamber, melek, kitap, cami, mescit, vatan, millet, bayrak vb. dinî ve millî değerler.

MUSAFAHA

Birbirleriyle buluşan kişilerin kardeşlik, dostluk, esenlik ve saygı göstergesi olarak el sıkışmaları, tokalaşmaları. Musafaha yapmak Hz. Peygamber'in sünnetidir. Müslümanlar bu sünneti aralarında her zaman canlı tutarlar. "Birbiriyle karşılaşan iki Müslüman musafaha yaptıklarında daha ayrılmadan, Allah günahlarını bağışlar." (Hadis)

MUTİ

1. İtaat eden, boyun eğen, emri yerine getiren, itaatkâr kimse.
2. İslam dininin emir ve yasaklarını yerine getiren ve koyduğu kurallara uymaya çalışan, saygılı kul ve ümmet. "Kim Allah'a ve Resul'üne muti olursa Allah onları içerisinden ırmaklar akan cennetlere girdirecektir." (Kur'an-ı Kerim 4/13)

MÜSAMAHA

1. Hoşgörü, bağışlama, kolaylık gösterme. "Ben Yahudi ve Hristiyanlıkla değil, müsamahalı olan Haniflik dini ile gönderildim." (Hadis)
2. İslam'da, bir kimsenin hatasını yüzüne vurup mahcup etmeksizin hoş görme, anlayış göstererek bağışlama veya hatasını düzeltmesi için imkân hazırlama. Hz. Peygamber, Mekke'nin fethinden sonra, kendisine çeşitli kötülükler eden Mekkelilerin hepsini bağışlamıştır. Bu davranış İslam'daki müsamaha ile ilgili en güzel örneklerdendir. "Başkalarına karşı müsamaha göster ki başkaları da sana müsamaha göstere." (Hadis)
3. Başkalarının dinine, inancına, örf ve adetlerine saygı gösterme

NAMUS

1. Irz, edep, haya, iffet, şeref, haysiyet. “Asım’ın nesli... Diyordum ya... Nesilmiş gerçek;/İşte çiğnetmedi namusunu, çiğnetmeyecek.” (M. A. Ersoy)
2. Kanun, hüküm, din. “Helal apaçık bellidir. Haram da apaçık bellidir. İkisinin arasında ise şüpheli şeyler vardır. Kim şüpheli şeylerden kaçınırsa dinini ve namusunu korumuş olur.” (Hadis)
3. (Büyük N ile) Dört büyük melekten biri olan Cebrail, Namusuekber. “Sana (Hz. Muhammed’e) gelen melek Hz. Musa’ya da vahiyler getiren Namus’tur.” (Varaka b. Nevfel)

NEZAHET

Ahlaken temiz olma, kötü huy ve davranışlardan uzak durma, nazik ve kibar olma.

Nezaket: Başkalarına karşı saygılı ve incelikle davranma, incelik, naziklik.

Nezaket göstermek: Davranışlarda nazik olmak

RIFK

Bir Müslümanda olması gereken incelik, naziklik, yumuşak huyluluk ve kibarlık gibi ahlaki özellikler. Rifk, Hz. Muhammed’in temel özelliklerinden biridir. Gerek Kur’an-ı Kerim gerekse Hz. Peygamber tüm Müslümanların ‘rifk’ ile ahlaklanmalarını tavsiye etmiştir. “Şüphesiz ki Allah her konuda rifk ile davranılmasını ister.” (Hadis)

SALVELE

1. Hz. Muhammed’in adlarından biri anıldığında ona sevgi ve saygının bir göstergesi olarak salatüselam okuma.
2. İslam kültürünün yazı ve konuşma dilinde Allah’a hamt ettikten sonra Hz. Peygamber’e salatüselam okumanın veya yazmanın kısaltılmış biçimi

SELAM

1. Barış. “Rahman’ın has kulları, yeryüzünde tevazu ve vakar içinde yürürler ve ne zaman kötü niyetli, dar kafalı kimseler kendilerine laf atacak olsalar (sadece) selam derler.” (Kur’an-ı Kerim 25/63)
2. Esenlik. “Allah, (sizi) selam yurduna (cennete) davet ediyor. O, dilediğini en doğru yola ulaştırır.” (Kur’an-ı Kerim 10/25)
3. Emniyet, güven. “...Selam, hidayete tabi olanların üzerine olsun!” (Kur’an-ı Kerim 20/47)
4. Kurtuluş, doğruyu bulma, hidayete erme. “Allah, onunla (peygamberle) rızasına uyanları selam yollarına iletir. Ve onları kendi izniyle karanlıklardan aydınlığa çıkarıp dosdoğru yola iletir.” (Kur’an-ı Kerim 5/6)
5. Müslümanların birbirlerine iyi niyet ve saygı, sevgi dileklerini bildirmek üzere söyledikleri “Allah sana sağlık, afiyet, esenlik, barış, güven, huzur, sevgi versin.” anlamında dua cümlesi. İslam dininde selamlaşmak önemli bir sünnettir. Selam veren kişiye “aleyküm selam” ya da “ve aleyküm selam” diye karşılık vermek gerekir. “Küçük, büyüğe; yürüyen, oturana; sayıca az olan çok olanlara selam verir.” (Hadis) “İnsanların en hayırlısı fakir ve muhtaçlara yemek yediren ve tanıdığına tanımadığına (ayırım yapmadan) selam verendir.” (Hadis) Selam (es-Selam) “Her türlü eksiklikten, noksanlıktan uzak olan, yaratmasında kusursuz, kullarına güvenlik, barış, esenlik ve sağlık veren.” anlamında Allah’ın esmayihüsnaından biri. “Selam Allah’ın isimlerinden birisidir. Bu nedenle selamı aranızda yayınız.” (Hadis)

TAHİYYE

1. Her türlü eksiklikten uzak olma ve kusursuzluk durumu.
2. Selamlama, selam, sağlık ve esenlik temennisi, Allah'tan hayırlı ömür dileme. "Birini bir selam ile selamladığınız zaman, siz de ondan daha güzeli ile tahiyyeleyin veya verilen selamı aynen iade edin." (Kur'an-ı Kerim 4/86)
3. Yücelik, bütün varlıkların tek başına sahibi olma ve bu hâlin devamı. "Tahiyye, her türlü övgü, mali ve bedeni ibadetler; mülk ve yücelik yalnızca Allah'a aittir..." (Hadis)

TAKVA

1. Bilinçli davranma; uyanıklık, dikkatli olma, sakınma, korunma, korkma, endişelenme, kaygılanma.
2. Allah'ı görüyormuşçasına bir bilinç içerisinde farzları, vacipleri hakkıyla yerine getirme; Allah'ın hoşnutluğunu kazanmak amacıyla nafileleri çokça yapma; sünnete uyma. "...Şüphesiz ki Allah takva sahiplerini sever." (Kur'an-ı Kerim 9/4)
3. Haramları, dinen şüpheli olan durumları ve dinin kötü gördüğü şeyleri terk etme.
4. Müminin tüm tutum ve davranışlarında Allah'a kulluk bilinciyle hareket ederek Allah'ın koruması altına girmesi, ona duyduğu sevgi ve saygıyı güçlendirmeye gayret etmesi, bu sevgi ve saygıyı zedelemekten korkması. "Allah katında sizin en değerli olanınız en takvalı olanınızdır." (Kur'an-ı Kerim 49/13)
5. Kulun zihnini ve kalbini, kendisine Allah'ı unutturacak her şeyden uzak tutması, koruması. "Muhakkak ki Allah takva sahipleri ve güzel iş yapanlarla beraberdir." (Kur'an-ı Kerim 16/128)

TAZİM

1. Yüceltme, ululama, saygı gösterme, kıymet ve önem verme, hürmet etme.
2. Allah'a itaat edip emir ve yasaklarını yerine getirmek suretiyle ona saygı gösterme, her türlü eksiklikten Allah'ı uzak bilme ve tespah etme. "Kim Allah'ın koymuş olduğu yasaklara tazim ederse (bu yasaklardan kaçınırsa), Rabb'i katında kendisi için bu daha hayırlıdır." (Kur'an-ı Kerim 22/30)
3. Peygamberlere, meleklerle, sıddıklara, salihlere, âlimlere ve ana babaya hürmet etme, onların değerini bilme

VAKAR

1. Ağırbaşlılık, heybet, ciddiyet.
2. Onur, haysiyet, izzet ve şeref. İnsanın, kişiliğini koruyup şahsiyetini zedeleyecek her türlü davranıştan sakınması. "Rahmanın öyle kulları vardır ki; yeryüzünde vakarla yürürler." (Kur'an-ı Kerim 25/63)

ZARAFET: ZARİFLİK

Zarif: Hoşa gider bir biçimde konuşan ve davranan. Çekicilik, biçim, görünüş, durum, konuşma ve davranışlarıyla hoşa giden, beğenilen, zarafetli.

ZİKİR

1. Anma, hatırlama. “Siz beni zikredin ki ben de sizi zikredeyim. Bana şükredin, nankörlük etmeyin.” (Kur’an-ı Kerim 2/152)
2. Öğüt, nasihat, vaaz. “Ona (Hz. Muhammet’e) vahyedilen, bir zikir ve apaçık bir Kur’an’dır.” (Kur’an-ı Kerim 36/39)
3. Şeref, saygı, övgü. “Zikir sahibi Kur’an’a ant olsun ki inkâr edenler boş bir gurur ve ayrılık içindedirler.” (Kur’an-ı Kerim 38/1-2)
4. Kur’an-ı Kerim. “Şüphesiz zikri biz indirdik, onu koruyacak olan da biziz.” (Kur’an-ı Kerim 15/9)
5. Allah’ı anmak amacıyla yapılan ve söylenen ibadet, tespih ve övgü sözleri.
6. Allah’ın bazı isimlerinin anlamlarını düşünerek belli sayıda ve belli miktarlarda okuma. “Allah daim sever zikir edeni/Zikir ile doğru yola gideni/Zikir için yaptı iş bu bedeni/Durmasın zikretsin dil Allah Allah.” (Zeynel Baba)

NOT: Sözlük kısmı MEB Dinî Terimler Sözlüğü’nden faydalanılarak oluşturulmuştur.

**DİN ÖĞRETİMİ
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ**

**Millî Eğitim Bakanlığı
Din Öğretimi Genel Müdürlüğü Beşevler
Kampüsü F Blok Yenimahalle /ANKARA
Tel 413 25 89 / 413 35 35 dogm@meb.gov.tr**